

16
❧ Audomari Talæi

*Dialecticæ prælectiones in
Porphyrium.*

AD IOANNEM SABELLVM,
Canonicum Carnotensem.

CVM PRIVILEGIO.

PARISIIS.

*E typographia Matthæi Dauîdis, via
Amygdalina.*

1 5 4 7.

Handwritten title: *Handwritten text, likely a title or chapter heading.*

Handwritten text: *Handwritten text, likely a subtitle or introductory paragraph.*

Handwritten text: *Handwritten text, likely a subtitle or introductory paragraph.*

Handwritten text: *Handwritten text, likely a subtitle or introductory paragraph.*

Handwritten text: *Handwritten text, likely a subtitle or introductory paragraph.*

Handwritten text: *Handwritten text, likely a subtitle or introductory paragraph.*

Handwritten text: *Handwritten text, likely a subtitle or introductory paragraph.*

Handwritten text: *Handwritten text, likely a subtitle or introductory paragraph.*

Handwritten text: *Handwritten text, likely a subtitle or introductory paragraph.*

Handwritten text: *Handwritten text, likely a subtitle or introductory paragraph.*

Dialecticæ prælectiones

*Audomari Talæi ad Ioannem
Sabellum Canonicum Carno-
tensem.*

*Maiores nostri, Sabelle huma-
nissime, acuendis ad Philoso-
phiam ingenijs suppositiones,
ampliationes, restrictiones, & alias eius-
modi argutiolas satis ingeniose excogitaue-
rant: quæ exercitationes, quia nescio quo ho-
minum fastidio à scholis reiectæ sunt, ne
omnino sprete, & contempta videretur an-
tiquitas, exercendi ingenij materiam, quã-
vis in dissimili genere, non tamen omnino
dissimilem ex quotidianis prælectionibus
descripsi. nam quòd veteres in rebus mi-
nus popularibus, magisque ab usu vitæ, phi-
losophiâque ipsa remotis commenti erant,
vt in his tanquam necessarijs ad pruden-*

tiam studijs iuventutem retineret, hoc idem in ipsa philosophia, eiusque partibus efficere studui, ut quæ ad usum populare, & humana prudentiæ rationem pertineret, annotarem, quæ verò ad aculeos altercationum, & subtilitates otiosarum speculationum spectarent, separarem, & Aristotelis interpretes meo exemplo admonerem, ut iudicium in his libris explicandis adhiberent, & utilia ab inutilibus, vera à falsis, propria ab alienis, perspicua ab obscuris distinguere. quod idem Petrus Ramus frater meus Aristotelicis animadversionibus, sed oratione perpetua non minus graviter, quam subtiliter tractauerat, unde homines quidam humanitatis expertes, & literis non satis exculti magis commoti, & perturbati sunt, quam instituti. itaque rudiorum gratia de industria ad singulas rerum particulas explicationem meam demisi, ut haberent pueri in isto veluti conuiuium non solum

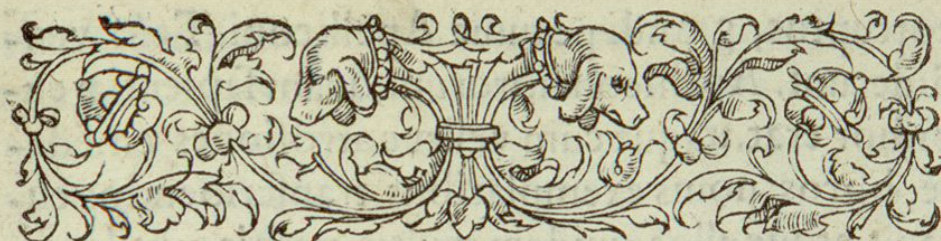
copiam, & abundantiam, sed tanquam dissectis in disco frustis, & ad sumendum paratis, unde facilius desiderium suū expleret. Atq; quo magis studiosos organi dialectici ad philosophandum, & inquirendū excitarem, contradictionū, quas proposui, defensionem nullam addidi, ut qui eas falsas existimarent, veriores, & probabiliores exquirerent. Conuerti autem de Græco Porphyrium: sic ut non tantum modo sententias exprimerem, sed verba penè verbis proprijs tamen, & rem pure planèque significantibus redderem, ne melius Porphyriū Latinè loquentē facerem, quam Græcè loquutus est, & ut res verbaq; in utroque sermone responderent. falso enim plerique sibi persuaserunt libros organi Dialectici Græcos magna eloquentia præditos esse: ornatus enim orationis in tropis, & figuris verborum sententiarūque cernitur: at in tam multis organi Dialectici libris, si paginas

omnes euolueris, nullum orationis cuiusquā
 ornatum reperies: quod Aristotelē de indu-
 stria fecisse Ammonius affirmat. Has ve-
 rò lucubrationes in tuo nomine idcirco di-
 uulgavi, quòd te vnum ex omnibus homi-
 nibus non solum veræ philosophiæ studio-
 sum cognoui, sed etiam eorum amantissi-
 mum, qui studia illa promouere, ac illu-
 strare conarentur. quid enim vis singula-
 rē tuum in Fratrem meum Petrum Ra-
 mum amorem commemorem? quem simul
 atque nosti, ita omnibus officijs complexus
 es, vt in omnibus nostris rebus summam
 tuam humanitatē, & liberalitatem simus
 experti: ita te cordatum hominem natura
 peperit, sic in omni genere benignitatis vo-
 luntas excercuit, vt per mihi mirum vide-
 tur in tam exiguo ac tenui corpusculo tan-
 tum veri cordis cōcludi, contineri que posse:
 atq; vt apud Homerū Tydeus laudatur
 Τυδεὺς τοι μικρὸς μὲν ἔλω δέμας, ἄλλα μαχητής,

*sic verissime confirmare possum, te quanto
multis corpore minores, tanto plerisque ani-
mo multis, & præclaris virtutibus ornato
maïorem, & excellentiorem esse. Itaque vt
tantis animi bonis diutissime fruarè, vel po-
tius omnes amici tui te viuo fruantur,
à deo Opt. Max. precabor, vt for-
tunatissimã longissimã-
que vitam tibi largia-
tur. Bene Vale.*

*Lutetia è Gymnasio Præleorum
nonis Augusti.*

Le veritable contentement ne se trouve
ni dans le monde, ni dans la fortune, ni
dans la science, ni dans la sagesse, ni
dans la gloire, ni dans l'honneur, ni
dans la vieillesse, ni dans la mort.
Le contentement est un fruit de la grace
de Dieu, et non de la nature humaine.
C'est pourquoi, Seigneur, ne me refuse
pas ta grace, car sans elle je ne
peux rien faire. Donne-moi donc, Seigneur,
ce contentement qui est le fruit de ta
grace, et qui est le plus grand bien
de l'homme. Amen.

De libris organi Dia- LECTICI.

E libris organi Dialectici, cui authori tribuantur, nō satis constat: videri enim possunt commentaria, à diuersis hominibus de philosophia Aristotelis sparsim collecta potius, quàm vera & legitima Aristotelis doctrina: veri enim libri Aristotelis ducentos atque amplius annos desiderati sunt, vt constat ex Strabone & Plutarcho. Aristoteles enim (vt Strabo libro decimotertio scribit) suam bibliothecam Theophrasto dedit, cui etiam scholam reliquerat: primusque eorum de quibus audiuius, libros collegit, & AEgyptios reges bibliothecam componere, atque instruere docuit: Theophrastus autem tradidit Neleo, hic cum Scypsin deportasset, posteris suis hominibus imperitis reliquit, qui libros inclusos & negligenter asservatos tenuerunt: cumque Attalicorum regum (quibus subdita ciuitas erat) studium intelligerent in cōquirendis libris ad ornandam eam, quæ Pergami erat, bibliothecam, in fossam quādam subterraneā abdiderūt, tandem qui erant ex ea familia, hos Aristotelicos, Theophrasticosque libros, tineis & situ

corruptos, grandi pecunia Apelliconi Teio vendiderunt. Apellicon librorum, quàm sapientiæ cupidior erat. itaque cum vellet corrosiones emendare, libros nouis exemplaribus transcribendos curauit, atque illos quidem multis verbis mutilatos, variisque mendis refertos edidit. Contigit autem interea, vt Peripatetici veteres Theophrastum secuti, cum nullos libros præter admodum paucos, eosque ἐξωτερινούς, id est extrarios haberent, neque serior, neque constanter philosophari possent, sed communes inter se locos duntaxat ipsi tractarent, posterius verò cum ij libri prodissent in lucem, certius philosophati atque Aristotelem imitati sunt, tametsi vt hi libri variè mendosi & corrupti erant, sic variè & inconstanter homines hi philosophari coacti fuerunt. quã ad rem plurimum Romani profuerunt. Apelliconis enim mortui bibliothecam, expugnatis Athenis, Sylla cepit: quæ cum esset Romam translata, Tyrannio vir Aristotelis studiosus, & bibliothecæ præfecto charus, hanc in manibus habuit, & bibliopolæ quidam malis librarijs vtentes, nec accurate conferentes exemplaria: quod vitium in alijs etiam libris contingit, qui transcribuntur vt venales prostant, & hic, & Alexandriae Hæc Strabo, quæ Plutarchus sequitur. Sylla, ait, cum in Piræeo sacris initiatus esset, sibi ipsi Apelliconis Teij bibliothecam emit: in qua omnia fere Theophrasti & Aristotelis volumina erant, quorum cognitio in vulgus nondum aperte prodierat. Quæ cum Romam translata esset, maxima pars eius à Tyrannione grammatico (vt aiunt) in numerum digesta fuit, & Rhodius Andronicus exemplaria quædam, quæ ab illo accepe-

rat, in medium protulit, & (qui nunc feruntur) commentarios exscripsit. Cæterum antiquiores Peripatetici, per se quidem eximij, & artiū studiosi fuisse videntur: sed in Aristotelis & Theophrasti scriptis non multum sane, & magna cum diligentia versati, propter Nelei Scepsij hæredem, cui Theophrastus suos codices legauerat: qui deinde ad imperitos homines, quos nulla laudis, aur honoris cura tāgebat, peruenerunt. Hæc Plutarchus. Vnde constat intermedijs illis temporib⁹, ab Aristotelis morte ad Syllam, Peripateticos dialecticam habuisse, non ex veris Aristotelis libris, quorum exemplaria latuerāt: sed ex commentatione quadam, quam ipsi sibi ex auditione & priuatis commentarijs effecerant.

Quæ dialectica potest esse ea, quæ hodie Aristotelis nomine circunfertur, præsertim cum germanos Aristotelis libros Laertius post Strabonem & Plutarchum nominatim enumerans, hos nō exprimat, nec eodem vel numero, vel ordine, vel nomine recenscat. Horum enim nomina sunt, diuisiones sophisticæ quatuor, de contrarijs vnum, de formis & generibus vnū, de proprijs vnū, ἐπιχειρηματικοῦ tria, obiectiones vnum, de his quæ quot modis dicuntur, siue secundum propositum vnum, diuisiones septemdecim, diuisibilium vnum, de interrogatione & responsione duo, propositiones vnū, propositiones contentiosæ quatuor, syllogismi vnum, priorum analyticorum nouem, posteriorum analyticorum maiorum duo, de quæstionibus ad disciplinam pertinentibus octo, termini topicorū septem, syllogismorum duo, συλλογισμῶν, & definitiones vnum, definitiones tredecim, epicherematum duo,

propositionum vnum, quæstiones epicherematicæ vigintiquinque, categoriarum vnum, de interpretatione vnum, Quæ si sequamur, Aristoteli Organum attribuere nulla ratione poterimus. A qua opinione non longè absunt huius Organi interpretes, qui in singulis libris de authore addubitant. Nam categorias quidam ad Archytam Tarentinum referūt: & librum de interpretatione Andronicus Rhodius esse non putat Aristotelis: de Analyticis (quæ præcipua totius organi pars est) magnum est argumentū, quòd Ammonius, & Philoponus quadraginta libros aiunt fuisse, vnde hæc quatuor sumpta sunt: quo argumento intelligimus in his magis interpretum, quàm Aristotelis esse iudicium. De Topicis, quæ ex Laertio diximus, apertius probant octo Topicos ex Aristotelis libris simili ratione contractos.

Qui verò malunt Organum hoc dialecticū Aristoteli tribuere, duas ferè rationes sunt secuti, quòd stilus sit brevis, & obscurus, & quòd in his libris frequēter se citet Aristoteles. Idque Auli Gellij auctoritate confirmari videtur, apud quem hoc scriptum legimus, Cōmentationum suarum, artiumque quas discipulis tradebat Aristoteles philosophus regis Alexādri magister, duas species habuisse dicitur: alia erant quæ nominabat ἐξωτέρη, alia quæ appellabat ἀντομαλινά. Ἐξωτέρη dicebātur, quæ ad rhetoricas meditationes, facultatē argutiarum, ciuiliūque rerum notitiā conducebāt: ἀντομαλινά autē vocabantur, in quibus philosophia remotior subtiliorque agitabatur, quæque ad naturæ cōtemplationes, disceptationesve dialecticas pertinebāt. Hæc Gellius. Causam autē cur Ari-

Aristoteles in dialecticis obscuritati studuerit, interpretes eā reddunt, tum ut ingeniosos difficultate proposita ad studiū laboris excitaret, tū ut imbecillos & illiberales à philosophiæ studiis auerteret. Sed tamen his omnibus rationibus nihil admodū concludi potest. neque enim de Aristotelis oratione & stilo magis est scholasticis hominibus, & indifferētis, quā eloquētiæ patri Ciceroni credendū, qui in laudādis Aristotelis Topicis, & reliquis libris nō aridam quandā breuitatem, sed iucundā & suauem affluentiam verborum & copiam cōmendat: hinc illud in Topicis: Quibus (ait) eo minus ignoscendū est, quod nō modo rebus his quæ ab illo dictæ & iuuentæ sunt, allici debuerūt, sed dicēdi quoque incredibili cū copia tū etiā suauitate: & in Oratore, Nec ipse Aristoteles admirabili quadā scientia & copia cæterorū studia restinxit: & Tusculana prima, Aristoteles vir summo ingenio, scientiæ copia, cū motus esset Isocratis rhetoris gloria, dicere etiā cœpit, adolescentes docere, & prudentiam cum eloquentia iungere. Quod si remotis authoritatib⁹ cæteri Aristotelis libri de moribus, de Republica, de animalibus, cū dialecticis cōferantur, illorum author Homerus quidā videbitur, ita sunt elegātes & ornatī: horum Chærilus, ita sunt steriles & aridi, & omnis prorsus humanitatis expertes: nulla in his ornamenta troporum, nulla verborum & sententiarū lumina, nulla omnino rhetoricæ collocationis insignia, quemadmodum in aliis libris: in quibus tamen dialecticis materies elegantiæ & suauitatis, & ornatus & popularitatis infinitis partibus maior erat, q̄ in illis operib⁹: tota enim dialectica, quēadmodū popu-

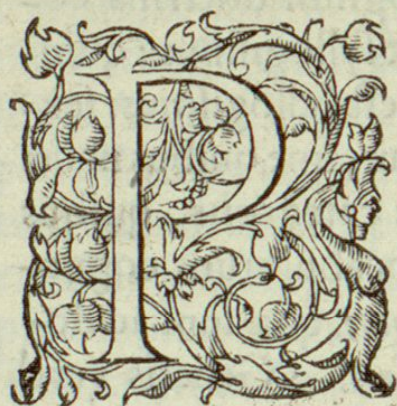
laris est, ita ad cōmunē vsum populariter & ornatē tractata, & insignib⁹ poetarū, & oratorū exemplis illustrata esse potuit ac debuit. Quòd autem in his libris Aristoteles dicatur opera sua citare, vt in Topicis Categorias, & in his ferē reliqua, argumentum nullum est hos potius esse Aristotelis, quàm cuiusvis philosophi libros: potuit enim quisquis philosophus hæc scripserit, dicere, vt diximus in Topicis, vt in Analyticis, nec idcirco scripta Platonis aut Aristotelis dicerentur. Atque id magis confirmat Cicero, qui Topica scribens ad Aristotelis imitationem, dialecticæ partitionem sibi proposuit, quam hi libri nullam sibi proposuerunt. Quā obrem subductis vtriusque opinionis & affirmantium & negantium rationibus, vt in neutra parte necessarium nihil est quod sequamur, ita nihil ad philosophandi & differendi rationem nomen authoris attinet, quo neque melior, neque deterior doctrina potest effici.

Methodus organi Dialectici.

IN dispositione hui⁹ organi dialectici duas vias interpretes in descensu & ascensu finxerūt, Analysin, & Genesin, illam quæ à crassissimis maximē que compositis ad simpliciora descenderet: hanc quæ à simplicibus ad composita perueniret: atque Analysin primo loco his argumentis ostendunt, quòd tria sunt, cum aliquid probare ac persuadere velimus, occurrentium animis nostris visorum genera, veritas, probabilitas, captio: veritatem autē demonstratiuo, probabilitatem dialectico, captio- nem sophistico syllogismo informari. Itaque prim⁹ gradus Analyseos sit demonstratiuus syllogismus,

secundus dialecticus, tertius sophisticus: & quoniā species illæ sine generali syllogismi doctrina cognosci non possunt, quartus sit syllogismus: quintus enunciatio, sine qua nullus est syllogismus: sextus nomini & verbo concedatur, sine quibus nullæ sunt enunciationes: septimus categoriis, quibus significationes simplicium vocabulorum cognoscuntur: octauus *κατηγορημείους*, quæ sunt ad doctrinam categoriarum necessaria. Genesis verò eodem prorsus, sed inuerso ordine contrariòque sursum versus ac retro repetitis iisdem gradibus, disponitur, vt ex eo loco opus suum contexat, vbi Analysis desijt, & ibi concludat, vbi illa incipit. Atque hac duplici via declaratur organi dialectici descriptio: contra quam & repugnantia quædam hîc inclusa, & horum librorū authoritas, & magna ratio potest afferri. Non enim talis ordo in his ipsis libris obseruatur, sed syllogismus demonstratiuus, qui in Analyfi primus erat, in Genesi postremus non est, sed antepenultimus: & in primo Analytico præceptum est, vt ante disputatio componatur, deinde resoluatur: contrà verò interpretes hîc resolvere ante iubent, deinde componere. Summa verò & singularis ratio est, quòd ars dialectica ad imitationem naturalis vsus describi debet, vt cum differendum sit, sic ars describatur, quemadmodum animus in disputando progreditur, vt argumenta quæstionū primū & rationes rerum videat, deinde his dispositis de re statuatur: quod in hac organi Genesi non modo nō traditur, sed cōfunditur planè, atque conturbatur, quemadmodū in singulis partibus plenius dicetur. Atque hæc de organo.

Vita Porphyrij ex Suida.

Orphyrius, qui cōtra christia-
nos scripsit, proprie Basileus
appellatus, Tyrius philoso-
phus fuit, Amelij discipulus
edocti à Plotino: docuit verò
Iamblicum. Natus est tempo-
ribus Aureliani, & ad Diocle-
tianum Imperatorem vsque
vixit. Scripsit libros quamplurimos & philosophi-
cos, & rhetoricos, & grāmaticos, cum etiam fuisset
Longini Critici auditor, de diuinis nominib⁹ vnū,
de principiis duos, de materia septem, de anima ad
Boetum quinque, de retentione, de animatis qua-
tuor, de nosse teipsum quatuor, de his quæ sunt ex-
pertia corporum, quòd vna esset Platonis & Ari-
stotelis opinio septem, in Iuliani Chaldæi philoso-
phi historiam quatuor, contra Christianos oratio-
nes quindecim, de Homeri philosophia, ad Aristo-
telem, quòd anima sit *ἡ τελέχεια* philologicæ hi-
storiæ quinque, de genere, specie, differentia, pro-
prio, & accidente, de fontibus Nili secundum Pin-
darum, de vtilitate regum secundum Homerum de-
cem, compositarum quæstionum septem, in proœ-
mium Thucydidis, aduersus Aristidem septem, in
artem Numiciani, atque alios quāplurimos, & ma-
ximè Astronomicos, inter quos Isagogen Astrono-
micam in tribus libris, & grammaticas facultates.
Hic est Porphyrius, qui contumeliosissimā linguā
in Christianos acuit. Porphyrius Christianorum
hostis, ex Tyro Phœniciæ ciuitate. Hæc Suidas.

Porphyrij Institutio- nes ad Chrysaorium.

Vm necessariū sit (ô Chrysaori) tum ad ² categoriarum institutionem ab Aristotele descriptam cognoscere quid genus, & quid differentia, quidque species, & quid propriū, & quid accidēs, tū ad ³ de finiendi rationem, tum omnino ad ea quæ de ⁴ distributione & ⁵ demonstratione præcepta sunt, cum sit (inquam) utilis earum rerum cognitio, cōpendariam tibi viam instituens, ac velut introductionis instar, paucis quæ sunt à maioribus tradita persequar: & obscurioribus quæstionibus omisissis faciliores & magis expeditas adhibita quadam moderatione mihi proponam. ⁶ Nunc quod ad genera & species attinet, an substantiæ quædam sint, an in nudis duntaxat animis insint, & si substantiæ, an corporeæ, an expertes corporis, & an sensibiles, an insensibiles, præmittam, quod ⁷ magna & ardua res huiusmodi sit, maioreque egeat cōsideratione. ⁸ Quo autem modo veteres philosophi de ijs, & prædictis probabilius disputarint, & imprimis hi qui Peripatetici nominantur, tibi nunc explicare contendam.

I P O R P H Y R I V S indicat huius operis consiliū & finem, in quo nec Dialecticam integram, nec inuentionem aut dispositionem explicandā sibi proponit, sed quinque duntaxat uoces ad intelligentiam earum rerum quæ in Organo dialectico principes sunt, necessarias: quæ tamē ante Porphyrium fuerant in Topicis explicatæ. Ac rationē duntaxat uocabulorum secutus est, quæ de una re dicuntur, aut de multis: de una re, ut individua: de multis, ut genus, species, differentia, proprium, accidens: quæ partitio ab eo ponitur, proximo capite de genere, sed tamen dialecticæ institutioni parum consentanea, in qua non ex hac uocabulorum significatione de quæstione posita philosophandum est, sed ex consideratione rerum ipsarum, quæ in hanc uocabulorum distinctionem non cadunt: neque enim causæ, uel effecta, uel subiecta, uel adiuncta, uel dissentanea, uel nomina, uel comparationes, uel distributiones, uel definitiones, uel testimonia (quibus omnis rerū ratio & explicatio comprehenditur) isto modo considerantur, ut ad quæstionem explicandam uideamus quæ significant unum, & quæ multa, sed potius quæ in partibus quæstionis insita, & quæ ad totam assumpta sint.

2 Q U I A per genera, species, & differentias, categoriarum ordines proponuntur, ubi proprietates & accidentia quærentur, de quibus in Organo liber unus est.

3 D E F I N I T I O enim conficitur ex genere & differentia, aut proprietatibus, & accidentibus describitur: de qua in posterioribus Analyticis, & in Topicis.

4 I N qua præcipuè excellit, quæ est generis in species, aut differentias, ubi etiam propria & accidentia considerantur.

5 I N qua cum sæpe ex genere species, tum ex definitione proprietas de subiecto demonstratur: de qua duo sunt libri posteriorum Analyticorum.

6 **Q**UÆSTIONES quasdam Platonicas de Ideis ait se uelle de industria præterire: quo tamen in loco lectoribus & interpretibus magnam quærendi difficultatē obiecit, ubi se Ammonius, Boetius, & reliqui Porphyrii sectatores uehementer excruciarūt. Quæstiones autem ex ordine categoriarum disponuntur, Sintne ideæ substantiæ quædam, an accidentiæ? & si substantiæ, corporisne, aut sensus participes, an expertes? De quibus sic breuiter statui potest: genera & species si uerborum ipsorū rationes attenderis, notiones esse animis nostris comprehensas, quare non esse substantias, nec corporis aut sensus participes aut expertes: Si uerò res ipsas ut hominum, auium, piscium, pecudum, colorum, magnitudinum, uirtutum, uitiorum genera & species intelligas, quemadmodum res ipsæ, sic genera & species & substantiæ & accidentiæ erunt.

7 **D**E Ideis tam obscura quæstio inter Platonicos est, ut dissidentes maxime sint eorum sententiæ: quidam enim substantias quasdam subtiles esse fingūt corporis & sensus expertes, Deo res procreati uelut exemplaria propositas: alii notiones sapientiæ diuinæ sic adiunctas, ut animis nostris rerum cognitiones insunt: quorum utrumque falsum est. Deus enim extra se & substantiam suam nullas ideas habet, quas intueatur: & generis specieique notiones in animis nostris ex singularū rerum perceptione conficiuntur, quæ sunt in Deo sempiternæ, nec extrinsecus accedunt.

8 **P**roponit, quanuis Platonicus sit, se tamen in ea explicatione Peripateticos imitaturum, qui (exceptis ideis) eandē ferè philosophiæ formā descriptionemq; secuti sunt, ut docet Cicero primo libro Academicarum quæstionum.

In præmio Porphyrius ut institutum suum, quanuis uera Dialecticæ artis institutione alienum, tamen ut re-

Etè, & ex ordine sequeretur, proponere partitionem generalem eam (quæ est in secundo capite) de significatione uocum, quòd aliæ unum, aliæ multa significant, tum de quinque communibus uocibus dicere debuit. Partitionem autè illam initio necessariam omisit: & ut rectè abstinuit à disputatione quæstionum de genere, & specie, substantiæne sint, nècne, ita commodè fecisset, si omnino de his nihil proposuisset: occasionem enim contentiosis hominibus ingenii temerè exercendi dedit.

De genere.

GENVS & species non vna simplicique significatione dici videntur: genus enim dicitur eorum, qui tum ad vnum, tum inter se quodammodo referuntur, multitudo: qua sentètia ² Herculeorum genus, tum ex ea deriuatione quæ est ab vno videlicet Hercule, tum ex cõgregatione eorum, qui inter se coniuncti cognatique sunt, ad aliarum familiarum distinctionem, nominatur. Aliàs genus etiã dicitur, quòd cuique generationis principium est, siue ab eo qui generauit, siue à loco, in quo quis genitus est: sic enim ³ Orestem à Tantalò dicimus genus suum habere, & ⁴ Hylum ab Hercule. Itémque ⁵ Pindarum genere Thebanum, & ⁶ Platonem Atheniensem: patria siquidem vnicuique nascendi principium est, quemadmodum pater. quæ significatio videtur per se perspicua, & in promptu esse, propterea quòd Herculei dicuntur, qui ab Hercule genere ipso deducti sunt, & Cecropidæ, qui à Cecrope, itémque his propinqui, & finitimi: ⁷ primaque significatione genus nominatum est, quod cuique nascendi principium esset: Deinde multitudo

ab vno principio (vt ab Hercule) deriuata : quam cum antea definiebamus, & à cæteris distinguebamus, diximus totam multitudinem Herculeorū genus esse. ⁸ Dicitur etiam alio modo genus, cui species subiicitur, similitudine quadam fortasse à superioribus sumpta. Nam & genus partium sibi subiectarum tale quoddam principiū est, & videtur vniuersam multitudinem, quæ sub ipso posita est, sua communione comprehendere. Cum igitur triplici ratione genus definiatur, de tertia philosophi præcipiūt, & descriptione quadam exprimunt, ⁹ cum genus aiunt esse, quod de multis & specie differentibus ad quæstionem quid est dicitur, atque respondetur, vt animal. ¹⁰ Ex his autē quæ dicuntur, quædam de vno duntaxat dicuntur, vt indiuidua, cuiusmodi est Socrates, & ¹¹ quæ verbis istis, hic, & hoc, indicantur: quædam de multis, velut genera, species, differentiæ, propria, & accidentia, quæ cōmuniter, & non proprie in aliquo insunt. Ac genera primum discrepant ab his quæ de vno duntaxat dicuntur, quod de multis dicantur: à reliquis autem quæ de multis: & ¹² à specie quidem, quod species licet de multis, non tamen specie, sed numero tantū differētibus dicitur. Nanque homo qui species est, de Socrate & Platone dicitur, qui nō specie, sed tantum numero differunt: animal autem quod genus est, de homine, boue, & equo dicitur, qui nō solum numero, sed etiam specie dissidentes & discrepantes sunt. ¹³ A proprio autem separatur genus, quod proprium de vna specie cuius est proprium, dicitur, & de singulis rebus, quæ speciei subiectæ sunt, vt ridens de solo homine, & singulis homini-

bus: genus verò non solum de vnica specie, sed de multis & diuersis dicitur. ¹⁴ A differentia, & communiter accidētibus distinguitur, quòd quanuis de multis specie differentibus tum differentia, tum cōmuniter accidētia dici possint: non tamē cum quid est, queritur, sed cum quale sit aliquid interrogatur. Nam si quis à nobis querat, quid sit illud de quo differentia, & accidentia dicuntur, ad hanc interrogationem, genus respondebimus: non enim de subiecto suo hæc ipsa respondentur ad quæstionem quid est, sed cum quæritur quale aliquid est. Nam si quis roget, qualisnam homo sit, rationalem: aut qualis coruus, nigrum respondemus: & rationale quidem hominis differentia, nigrū verò corui accidens est. Cum autem quid sit homo, quæritur, animal respōdetur, propterea quòd hominis genus est animal. ¹⁵ Quamobrem quòd genus dicatur in multis, hoc ipso seiūctum est ab indiuiduis, quæ in vna tantum re dicūtur: quòd de differentibus specie, ab his quæ species sunt, & proprietates: & quòd ad quæstionē quid est, à differentijs & cōmunibus accidentibus distinguitur, quæ non ad quæstionem quid est, sed quale, vel quomodo quidque affectum est, respondetur. ¹⁶ Nihil igitur in descriptione, quæ ad enodationem & intelligentiā generis posita est, redundat, aut prætermittitur.

I AD explicandum genus Dialecticum duo statuit, originem, unde translata significatio est, & definitionis explanationem ex diuisione eorum quæ dicuntur, & distinctione generis ab aliis rebus per singula capita definitionis. significationes autem generis propterea numerantur, & explicantur, quòd omne ambiguum prius distin-

guendum uideatur, quàm definiendum: Definitio tamen non tantum rem exponit, sed etiam ab aliis rebus distinguit, & significationem eam quam uolumus intelligi, satis ostendit. Quod si omnes significationes in uocabulis ambiguis prius numerandæ essent, quàm res definiretur, nulla unquam definitio sine his enumerationibus significationum constitueretur: nulla enim ferè dictio non ambigua est, nec ullum est (ut quibusdam philosophis uidetur) uerbum, quod non plura significet, ut ait Quintilianus. Quod eò intolerabilius est, quod prima significatio generis uerè dialectica sit, nihilque à tertia differat: tam enim proprie Herculeorum genus dicimus, quàm animalium, cum Hercules genus sit eius Herculei, & illius: & secunda significatio absurda sit, neque enim Herculem Herculeorum genus dicimus, sed ab Hercule Herculeorum genus descendisse.

2 HERCVLIS septemdecim filii à poetis nominantur, Oxias, Creonides, Tyriomachus, Diichoondes, Ithoneus, Cromis, Agillæus, Hylus, Sardus, Cyrnus, Diodorus, Tlipolemus, Thessalus, Auentinus, Thelephus, Lydus, Lamyrus, à quibus multi alii profeminati sunt, quorum omnium multitudo Herculeorum genus appellatur.

3 EX TANTALO (ut poetæ perhibent) propagatus est Pelops, ex Pelope Phystenes, ex Phystene, uel (ut quidam putant) Atreo eius fratre Agamemnon, qui ex Clytæmnestra uxore genuit Orestem.

4 HYLVS Herculis ex Deianira filius.

5 PINDARVS, poeta Lyricus genere Thebanus, cuius nomine Lacedæmonii cum Bæotiam ferro & igne popularentur, Thebis pepercerunt.

6 PLATO natus Athenis eo die, quo Apollo apud Delum.

7 INTELLIGIT secundam significationem ge-

neris, quam deceptus Ammonius primum interpretatur.

8 TERTIA generis significatio ex superiorib⁹ (sicut Porphyrius existimat) per trāslationem ducta est, Genus autē dupliciter definitur, uel ex re ipsa generali, quæ subiectas habet species, uel ex nominis notione & significatione, ex qua rem ipsam generalem intelligimus, quæ definitio in dialecticis frequentissima est.

9 ALTERA descriptio generis, quæ magis ad eius perspicientiam, quàm ad usum pertinet. Nec enim generis usus solum ad quæstionem quid est de multis rebus respondetur, sed multò frequentius ad species uel tollendas, uel confirmandas adhibetur, ut in dialecticis cōmentariis docui. Præterea hæc descriptio uitiosa uidetur esse, quòd non soli generi conueniat, sed etiam definitioni, quæ de multis in quæstione quid est affirmatur. nisi fortè quidpiam intelligas, quod tamen Porphyrius non expressit, ut genus dicatur esse notio simplex & communis, quæ interroganti quid est de multis specie differentibus respondetur.

10 SUPERIOR definitio generis legitima confirmatur persequēdis eius singulis partibus, & primū eorum quæ dicuntur diuisione: qua in cōfirmatione quadruplex uitium notatur, tum quòd ista partiendi ratio grammaticorum propria sit, qui nomina hac ratione partiūtur, ut alia rem unā, alia plures significant, atque illa propria, hæc appellatiuæ qualitatē appellentur: tum quòd per obscuriora & nondum intellecta, facilia & claria uelit explicare. genus enim de quo agitur, definitū est, species, differentia, proprium, accidens, à quibus explicatio petitur, nondum sunt ipsa definita: quod uitium inter sophismata ab Aristotele petitio principii nominatur, cū per obscuriora res declaratur, atque disputatur, tum quòd huiusmodi distinctiones, cum res definita sit, planè sint otio-

ſæ & inutiles, nec in explicandis artibus uſitatae. Quòd ſi in Grammatica, Rhetorica, & cæteris diſciplinis diſtinctiones iſtas adhibeas, ſenties quàm ridicula & inepta res ſit, tum quòd hæc partitio quæcunque eſt, in principio poni debuit, ut à generalibus ad ſpecialia diſputatio deſcenderet, non contrà, ſicut Porphyrius ipſe in docendo progrediendum eſſe præcipit in capite de ſpecie, quod tamen hic non obſeruat.

II INDIVIDUA, quia magna ex parte ſuis nominibus carent, quibus ſingula poſſint ſignificari, nomine generis aut ſpeciei addito quopiam pronomine exprimiuntur, ut Hic equus, mea ueſtis, tua domus.

12 PROXIMO definitionis capite genus à ſpecie ſeparatur, quòd illa de multis ſpecie differentibus non dicitur, quod poſtea uerùm ne ſit, in capite de ſpecie diſputabitur.

13 EADEM ratione diſtinguitur genus à proprio, quòd de multis ſpecie differentiis proprium nō dicatur.

14 TERTIO & ultimo capite definitionis genus à differentia & communiter accidentibus diſtinguitur, quòd nihil horum ad quæſtionē quid eſt, reſponderi poſſit.

15 CONCLVDIT Porphyrius perfectam & abſolutam eſſe generis definitionem, quòd id de quo agitur, perſpicuè oſtendit, & à cæteris rebus diſtinguit: quæ duæ ſunt maximæ uirtutes definitionis: quæ cōcluſio uera eſſet, niſi hæc eadem omnia definitioni cōuenirent: quem locum, ut quidam interpretes defenderent, genus quoddā in hac definitione excogitarunt, ut diceretur, Genus eſt uox, aut prædicabile: quod tamen Porphyrius non expreſſit, ſed tantum *κατηγορούμενον* poſuit, quo etiā nomine appellatur in Topicis definitio.

16 D V A E leges communes partitionis, & definitio-
nis, atque omnis omnino uirtutis, in qua siquid nimium, pa-
rūmue sit, uitiosum existimatur. Generis explicatio una
definitione contenta esse potuit, hoc modo, Genus est, quod
duas, aut plures partes sui ipsius communione similes com-
plectitur, ut Animal hominis & bestiae genus dicimus,
quia natura animalis ex æquo homini & bestiae commu-
nicatur: utrumque enim pariter animal est. Proprium ita-
que generis erit, de multis interroganti quid est responde-
ri, quod ipsum ita definitum exemplis illustratum fuerat,
ut eius usus intelligeretur. Porphyrius autem quatuor de-
finitiones generis adhibuit, quarum duas à cæteris alienas
existimauit, à quibus reliquæ deducerentur, quarum se-
cunda falsa uidetur esse, & prima nihil discrepat à reli-
quis, & quarta rebus nondum cognitis magis obscuratur,
quàm explicatur.

De Specie.

S P E C I E S ¹ autem de cuiusque rei forma di-
citur, vnde illud,
Imprimis quidem species digna est imperio.
Dicitur quoque Species id ipsum quod sub genere
ponitur: quomodo solemus hominem speciem ani-
malis dicere, cum sit animal genus, & alborem co-
loris, & ² triagulum figuræ ³ Quod autem in de-
finitione generis mentio speciei à nobis facta est,
cum diceremus esse quod de multis specie differē-
tibus ad quætionem quid est responderetur: & vicif-
sim generis, cum speciem definiremus, quæ subijci-
tur generi, nemo reprehēdat: illud enim tenendum
est, cum genus sit alicuius genus, & species alicuius
species, & alterum vicissim ad alterum affectum, in

vtraque definitione utrūque nomen necessario nobis vsurpādum fuisse. 4 Speciem igitur hoc modo definiunt, Species est, quæ subijcitur generi, & de qua genus ad quæstionem quid est, dicitur. 5 Præterea etiam hoc modo, Species est, quæ de multis numero differētibus in quæstione quid est dicitur. Sed hæc definitio speciei fit infimæ, quæ tantum species est, non etiam genus: aliæ sint etiam earum, quæ infimæ non sunt. 6 Quod autem diximus, hinc perspicui & declarari potest, In singulis categorijs quædam summa sunt, & quædam maxime specialia, & quædam inter summa & infima, quæ eadem genera & species dici possunt. Summum autem est supra quod nullum aliud genus altius ascendit. Species autem infima, infra quam nulla descendit. Atque inter summum genus, & infimam speciẽ quædam interiecta sunt, quæ eadem genera sunt atque species, sed aliò atque aliò relata: quod vna categoria facile declarabit. 7 Substantia genus est, cui subijcitur corpus, corpori autem corpus animatum, sub quo ponitur animal, sub animali autem rationale, sub quo homo, sub homine Plato, Socrates, & homines singuli: & hominis quidem substantia summum, idque tantummodo genus est: homo species infima, atque adeò species tantū: corpus autem species substantiæ, sed genus corporis animati: itémque corpus animatum species corporis, sed genus animalis: animal autem corporis animati species, sed genus rationalis animalis: & rationale quidem animal species animalis, sed genus hominis: homo autem tantum species animalis rationalis.

C. ij.

nec enim singulorum hominum genus, sed solum species, & quicquid ante indiuiduum proxime dicitur, species tantum, non etiam genus est. ⁸ Quēadmodum igitur substantia cum altissimum locum teneat, propterea quod nihil est illa prius, idcirco summum genus est, sic homo cum sit species, qua nulla est summissior, nec aliquid quod in species diuidi queat, sed tantum res indiuiduæ, (indiuiduum enim est, vt Socrates, Plato, Alcibiades) species tantum sit, & postrema, & (vt à nobis dictum est) maxime specialis. ⁹ Quæ autem intermedia sunt, superiorū species, & inferiorū genera dicuntur. ¹⁰ Itaque duplicem comparisonem habent, vnam cum antecedentibus, vnde species eorum dicuntur: alteram cum sequētib⁹, vnde eorum genera nominantur. Extrema verò vnam tantum relationē habent. ¹¹ Etenim summū genus cum his quæ sub ipso locata sunt, comparatur, cum sit omnium summum: cum superiorib⁹ nullo modo comparatur, cum in summo gradu situm sit, & primum initium, & supra quod, vt diximus, nullum genus reperiatur. Postrema item species vnicam habet comparisonem cum antecedentibus, siue superioribus, quorū species est. ¹² Eam verò qua cum sequentibus comparatur, nō diuersam habet, sed indiuiduorum species appellatur: & indiuiduorum quidem species, quod ea ipsa cōtineat: species autem superiorum, quod ab his contineatur. ¹³ Genus itaque summū definiunt hoc modo, quod cum sit genus, non est species: tūque hoc modo, quo nullū superius est genus. Speciem verò infimam, quæ cum sit species,

genus esse non potest: & quæ cum sit species, in alias species diuidi non potest: & quæ de multis numero differentibus ad quæstionē quid est, dicitur. Quæ autem inter extrema media disponuntur, alterna vocāt genera & species, & vnūquodque tum speciem, tum genus constituūt: sed modò cum hoc, modò cum illo comparatum. Nanque omnia quæ vltimam speciem præcedunt, ad summum vsque genus sursum progrediēdo alterna genera speciesque dicuntur. ¹⁴ Quemadmodum Agamemnon est Atrides, & Pelopides, & Tantalides, tandēque Iouis. ¹⁵ Sed in genealogijs frequenter ad vnum quempiam velut ad Iouem principium generis referri solet: in generibus autem, generumque partibus non eadē ratio valet: ¹⁶ nō enim ens genus est commune omnium, nec omnia in vno summo genere concludi & contineri possunt, vt Aristoteles docet, sed ponātur, ait, vt in categorijs dictum est, decem prima genera, velut decem prima initia: si quis autē omnia, entia dixerit, ambigūe (vt ait ille) non vna cōmuni ratione dicet. Etenim si ens esset vnum commune omnium genus, omnia quæ sunt, entia communi quadam ratione dicerentur: cum verò decem prima genera sint, nominis tantum cōmunicatio est, non etiam definitionis, quæ ad nomen ipsum accommodetur. Decem igitur summa genera sunt, & species infimæ certo quodam numero comprehensæ sunt, non infinito: Indiuidua autem quæ species infimas sequuntur infinita sunt. ¹⁷ Qua de causa qui à summis generibus ad maxime specialia deueniūt, eos Plato sistere iubet, de-

c. iij.

scendere autem per intermedia, facta diuisione per differentias, quæ speciem complent, infinita autem ait omittenda esse, quod de his singulis nulla doctrina atque institutio recta tradi possit. at qui ad maxime specialia delabuntur diuidendo, per multitudinem progredi; qui verò à specialibus ad maxime generalia contendunt, hi in vnum multitudinē cogere & contrahere debent. Species enim ac multo magis genus, multas res & dissipatas in vnam naturam colligit: contra verò singulæ res in multitudinem quod vnum est, dispertiunt. Nam & speciei cōmunitate multi homines fiunt vnus, & singulis qui multi erant, fit vnus & communis: singuli enim diuidunt, commune verò colligit & in vnum contrahit. ¹⁸ Sed cum expositum sit quid genus esset, & quid species, & quod genus esset aliquod vnū, species autē res multæ: semper enim in multas species diuisio generis efficitur, genus quidem semper de specie dicitur, & superiora omnia de inferioribus, species autem neque de proximo genere, neque de superioribus vllis enunciatur, propterea quod non conuertitur: necesse est enim aut æqualia de æqualibus affirmare, vt hinnire de equo: aut maiora de minoribus, vt animal de homine, minora autem de maioribus dici non possunt: non enim animal dixeris esse hominem, vt hominem dixeris esse animal. ¹⁹ De quibus autem species dicitur, de his speciei genus generisque genus vsque ad summum dici necesse est. si enim hoc verè dici potest, Socratē esse hominem, & hominem animal, & animal substantiam, verè etiam dici poterit Socratem esse animal,

& substantiam. Cum enim superiora de inferioribus semper enūcientur, & species de indiuiduis dicitur, & genus de specie, & indiuiduis. Summū autem de genere, aut generibus, si multa intermedia, & alterna fuerint, deque specie & indiuiduo: genus enim summū de omnibus generibus, formis & indiuiduis, quæ sub eo continentur, dicitur: genus autē quod speciē vltimam præcedit, de omni specie infima & indiuiduis: quæ verò tantum species est de omnibus indiuiduis, & indiuiduum de vno singulorum. Indiuiduum autē vocatur Socrates, & hoc albū, & hic qui aduenit Sophronisci filius, si vnus tantum ipse fuerit Socrates filius. ²⁰ Indiuidua igitur huiusmodi vocantur, quod ex proprietatibus singula constent, quarum collectio nunquā in alio eadē, & vniuersa esse potest. Socratis enim proprietates eadē prorsus in quouis alio homine nunquā insunt: hominis autem proprietates (hominem autem in vniuersum dico) in multis quidem esse possunt, atque adeo in singulis hominib⁹, quia sunt homines. Indiuiduum igitur sub specie continetur, species sub genere: totum enim quoddam genus, & modo totum: indiuiduū autem tantū pars: ²¹ species verò & totum, & pars: & totum quidē, si cum indiuiduo comparatur: & pars quidem alterius, totum verò non alterius, sed in alijs: siquidem in multis partib⁹ totum. De genere igitur & specie, quid summum, quid infimæ species, quæ eadem genera & species, quæ indiuidua, quòtque modis dicatur tum genus tum species, satis multa dicta sunt.

SECUNDO capite non solum speciei significationes definitionesque traduntur, sed genus & species apte ad categoriarum doctrinam, & intelligentiam diuiduntur, & explicantur.

De ordine quinque vocum.

FINGUNT interpretes in his quinque uocibus duplicem esse ordinem, alterum naturæ, cum sic ordinatur, Genus, differentia, species, proprium, & accidens: quod differentia cum definiat speciem, prior natura uideatur: alterum doctrinæ, ut sic disponatur, Genus, species, differentia proprium, & accidens: in quo perridicula amphibolia est: non enim species nunc definitur res ipsa, quæcunque species est, ut Homo animalis, ad quem definiendum rationale differentia uel forma ualet: sed uocabulum ipsum speciei nunc explicatur, ad quam definitionem nomen differentia nihil attinet, ac ne in duabus quidem positis dialecticæ speciei definitionibus adhibetur.

IPRIMA speciei significatio propria est, unde secunda per similitudinem transfertur: quod generis uniuersam comprehensionem singulariter informet, quod exemplis ostenditur. Hæc autem definitio secunda generalis est ad omnem speciem ultimam & alternam.

2 LONGA & uana quæstio mouetur, quod triangulum species figuræ non uideatur esse, quod reliquis figuris sit prius, & in id cæteræ figuræ resoluantur: quod ad speciei rationem nihil attinet: possunt enim species aliæ aliis ordine quodam nascendi esse priores, ut binarius ternario, ternarius quaternario: nec idcirco tamē species non sunt numeri, sed si definitionē generis pars alia prius, aut

perfectius sibi uendicaret, id ipsum ueras species non esse coargueret.

3 DIGRESSIO per occupationē Cur per speciem genus, & per genus speciem definis? cui respondet ex re-
latorum ratione, quæ se mutua naturalis affectionis colla-
tione definiunt.

4 REVERTITVR ad institutam definitionem
speciei, quam iterat.

5 TERTIA definitio speciei ultimæ propria est: in
qua Porphyrius uidetur dupliciter peccare, tum quod spe-
ciei nomen partem perpetuo significat, nunquam ut totum
sumitur, quo modo extra scholam nemo unquam dixit, ho-
minem speciem esse socratis, sed potius genus: tum quod
indiuia species esse non putat, quod eorum substantialis
(ut ita dicam) forma una & eadem sit, quod non minus
absurdum, quàm superius illud uidetur, cum Socrates &
Plato, resque omnes naturales constet ex certa forma, per
quã id sunt quod sunt, & à cæteris rebus distinguuntur.
Itaque cū hîc usus & ueritas artis, illic decreta dūtaxat
hominum & opinionum placita ab usu abhorrentia sint,
cōmodius uidetur speciei nomine id omne dicere, de quo
genus ad quæstionem quid est, & genus quod de multis
ad eandem quæstionē respondetur, ut nihil intersit an par-
tes generis sint nomina propriæ, an, ut grammatici loquun-
tur, appellatiuæ qualitatis.

6 ILLUSTRAT positam speciei infimæ definitio-
nem per categorias, in quibus species infima inter genera
& species infimum locum tenet: in quo petitio principii
uidetur esse ualde absurda, quod cū per genera, species,
differētiās, propria accidentia, polliceatur se uelle lumen
aliquod cognoscendis categoriis adferre, nunc conuersis

rebus à categoriis nondum expositis ad explicandum genus, & speciem lumen & probationem petat. Hic etiam quædam categoriæ definitio est, qualis tamen in categoriis Aristotelis nulla describitur, nisi forte paululum quidpiam in quantitate & qualitate.

7 HIC ordo substantiarum à Porphyrio aut alio quopiam peripatetico inuentus est: in categoriis enim ista substantiarum distributio nulla traditur.

8 SIMILITVDINE concludit illustrationē institutam, cuius propositio quoniam falsa est, si platonice credimus ens omnium rerum genus statuentibus, sic redditio, si naturalis rationis usum sequimur, erit item falsa, quòd nemo extra scholam (ut ante dixi) hominem speciem socratis, sed genus potius dixerit.

9 DISSIMILITUDO similitudini opponitur, qua Porphyrius distinguit ab alternis generibus summum genus, & ultimam speciem.

IO PROPOSITIO dissimilitudinis.

II REDDITIO dissimilitudinis.

12 HIC Porphyrius uelut naturalis usus, aperta ueritate coactus seipsum prodit, quod ex redditione proximæ comparationis uidebat ut summi generis unica esset ratio, ut semper præponeretur, nunquam subiiceretur, semper contineret, nunquam contineretur, sic speciem esse infimam, quia duntaxat subiiceretur, nūquam præponeretur, semper contineretur ab aliis, nunquam contineret: quod tamen non ratione, sed nomine detorsit: nam cum in homine duplicem comparationem esse fateatur, & quòd continetur ab animali, & quòd continet singulos homines, hominem tamen speciem infimam existimat, quia species in utraque comparatione & superiorum & inferiorum ap

pellatur: quo argumento seipsum conuincit. ex comparationibus enim generis & speciei relatio cōmutatur, & superiorum ratione species, inferiorum genus dicitur. Itaque ratio ipsa Porphyrii contra ipsum Porphyrium est, quod alterna genera definiat, quæ duplicem comparationem habent tum superiorum, tum inferiorum: quæ utraque homini conuenit, ut rectè & genus & species duplici illa ratione dici possit: cui nihil opponitur, nisi sine ratione, sine usu scholastica Porphyrii opinio.

13 PERSEQVITVR institutam generis & speciei explicationē definitionibus cumulandis, duabus summi generis, tribus infimæ speciei, & una intermediorum, siue alternorum. Est autem ab Aristotele inter sophismata nugatoria iteratio posita, qualis hoc capite uidetur: bis genus uniuersū definitur quod erat ante definitū, species autē infima quater, & cum sit unus habitus speciei, qui definitione una totus explicari debuit, sex definitiones pro una inculcatæ sunt: in quo nugationis uitio quinque summi generis definitiones sunt, quæ in hoc capite uariis locis sparsim adhibentur.

14 SIMILITUDO ad categoriæ explicationē.

15 CORRIGIT proximam similitudinem dissimilitudine, non quemadmodum Iuppiter est originis initium, commune posteritati suæ, sic unum commune genus est omnium rerum: confirmat autem redditionem dissimilitudinis Aristotelis autoritate, de qua lege librū quartum & septimum Metaphysicorum.

16 RATIO Aristotelicæ autoritatis ex his quæ generi repugnant: genus enim ex æquo ad suas species pertinet, & eadem prorsus ratione omnibus attribuitur, cuiusmodi ens in metaphysicis non uidetur Aristoteli esse ad omnia quæ sunt.

17 CONTINUAT sermonem de categoria, quem à Platone quasi deductum accipit: Plato autem locis aliquot docendi uiam, & rationem mirificè laudauit, & probauit, quæ ab uniuersis & generalibus rebus ad speciales, & singulares perueniret: eamque Socrates in Philebo diuinitus homini per Prometheum una cum lucidissimo igne datam his uerbis explicauit: Et quidem ueteres nobis præstantiores, diis que propiores hæc oracula tradiderunt, cum ex uno & multis sint, quæ semper esse dicuntur, finemque & infinitiorem sibiipsis cõgenitam habeant, his ita dispositis oportere nos semper ideam in quoque constituentes inquirere: eam enim innatã nos inuenturos esse: si autem comprehenderimus, post unã, duas, si sint, inspicere: sin minus, tres, aut alium quempiam numerum: & quiduis eorum quæ sunt unum, rursus eodem modo quoad ipsum, ab initio unum, non tantum quis intelligat unum esse, & multa, & infinita, sed etiã quot sint: infiniti autem ideam ad multitudinem nõ ante adhibere, quã quis numerum omnem ipsius cognoscat inter infinitum & unum, tum autem singula quæque eorum omnium, quæ in infinitum abeunt, dimittere: Dii igitur (quemadmodum dixi) ut hoc modo consideremus, discamus, uicissimque nos doceamus, nobis concesserunt. hæc etenim socrates: Hæc autem regula est describendæ artis, & cuiusuis disputationis explicandæ, quã cum quidam scholastici homines temerè arripuissent, nec intelligerent omnium explicationum tractandarũ esse cõmunem, categorias cõmentum sunt uelut decem oraniũ rerum artes, quæ genera uidelicet & differẽtias, & species omniũ rerũ cõplecterẽtur, quod nec fecerũt ipsi, nec facere poterũt unquã: & si fieri posset, artes tamẽ melius præceptis suis ac separa

tis continentur, quàm in hac confusione permiscentur.

18 TRANSIT à definitionibus generis & speciei ad regulas quasdam ex his collectas: Prima est, quòd genus de specie dicatur, non contrà, quòd nò omnino uerum est: cum enim genus de specie uniuersè affirmetur, species ipsa de genere specialiter affirmatur: idque Aristoteles Analytico primo in cōuersionib⁹ docet, ut uerasit ista cōuersio, Omnis homo est animal, & quoddā animal est homo.

19 SECUNDA regula quæ uulgo in schola dicitur. De primo ad ultimum, hæc autē gradatio sorites dicitur: in qua est animaduertendum, ne quid præter genera, differentias, & propria rei proposita sequamur: in accidentibus plerunque fallax & lubrica esset eiusmodi consecutio, ut socrates est homo, homo est animal, animal est genus, socrates igitur est genus.

20 INDIVIDVORVM definitio ex proprietatibus collecta, unde quidam existimarunt individua numero & adiunctis rebus, accidentibusque, nò etiam naturali forma, & specie differre: quorum formæ tametsi suis uerbis explicari non possunt, tamen eas esse quasdam cōstat, unde res ipsæ distinctæ sunt.

21 HIC Porphyrius eodem modo seipsum prodit, quo paulo antè in comparationibus alternorū: cum enim speciem totum esse confitetur, genus quoque esse confitetur: genus enim & species totius & partis ratione distinguuntur: hoc tamen inter speciem & partem interest (ut ait Plato) quòd quicquid alicuius species sit, eiusdē pars quoque sit, necesse est, cuius est species: partem uerò esse speciem, uel speciei partem non est necesse.

species dicitur pars subiecta generi, ut homo species est animalis: cuius usus uarius & multiplex est, ut modo ex

omnibus, modo ex multis, modo ex una specie, de genere sit disputandum. Porphyrius pro una definitione varias cummulavit, divisiones etiam admiscuit, in infimam & alternam, quæ communis est omnium argumentorum: possunt enim causæ alternæ, & infimæ, item effecta, & reliqua argumentorum genera: & intempestive categoriarum disputationem interposuit.

De Differentia.

DIFFERENTIA ¹ cōmuniter, proprie, & maxime proprie dicatur. Cōmuniter enim aliud ab alio differt, quod quadam diuersitate qualiscūque ea sit, distat, siue ad seipsum, siue ad aliud quidpiam comparatum fuerit: Socrates enim à Platone diuersitate quadam differebat, idēque à seipso, cum puer, & cum vir factus esset, cum quid ageret, & cum cessaret, semperque in commutatione & varietate alicuius modi & affectionis inest. Proprie autē aliud ab alio differre dicitur, cum accidente fixo, & immoto distinguitur. accidens autem fixum & immotum est, vt glaucus oculorū color, & aduncitas nasi, & cicatrix quæ ex vulnere obduruit. Maxime verò propriē aliud ab alio differt cum ea differentia quæ speciē constituit, distinguitur, vt homo ab equo differentia speciē constituente differt, ea videlicet qualitate, qua rationalis dicitur. ² Vt igitur summatim dicam, Omnis differentia cum ad aliquam rem accedit, eam alij dissimilē facit, ³ ita tamē, vt communis & propria diuersum quiddam efficiant, maxime verò propria aliud omnino, atque ob id quidē εἰς ἁπλοῦς, id est, effectrix

speciei dicta sit: aliæ verò quæ tantum aliquid diuersum faciunt, simpliciter differentiæ nomine vocentur. nam cum ⁴ rationale accedit ad animal, aliud facit, animalisq; speciem facit: moueri autē diuersum tantum à quiescente facit. Atque ita differentia illa prorsus aliud, hæc alienum & diuersum facit. ⁵ Ex his differentijs quæ aliud efficiunt, diuisiones generum fiunt in species, & definitiones constituantur, quæ fiunt ex genere, & huiusmodi differentijs: Ex his autem quæ alienū & diuersum quodammodo faciūt, dissimilitudines tantum existūt, & eius quod aliquo modo affectū est, mutationes. ⁶ Vt igitur rursus à capite ordiamur, differentiarum aliæ sunt separabiles, aliæ non separabiles. nam moueri, quiescere, ægrotare, quæque sunt his similia separari possunt: at glaucum, aut simum esse, rationale, aut irrationale, separari non possunt: ⁷ ex his verò quæ separari non possunt, quædam per se rebus insunt, quædam duntaxat externæ, & aduentitiæ sunt: rationale enim per se inest in homine & mortale, & intelligens: at verò glaucum aut simum esse, per accidentiam, non per se. Quæ igitur per se insunt, ad definiendam rei naturam sumuntur, & aliud efficiunt: externæ verò, & aduentitiæ nec ad rei naturam explicandam sumuntur, nec aliud efficiūt, sed alienum, & quodammodo diuersum: & illæ quæ per seipsas insunt, nec augentur, nec minuūtur, aduentitiæ autem quanuis separari non possint, contentionem tamen capiunt, & remissionem vt enim genus magis & minus de specie cuius est genus, nō dicitur, sic neque generis ⁸ differentia, quibus id

ipsum diuiditur, & quæ vnus cuiusque rei naturam, rationemque constituunt: quod autem vnumquodque sit, id quod sit, nec amplificationem nec diminutionem capit, sed ad unco, aut fimo naso esse, aut colore aliquo affectum, & augeri, & minui potest.

9 Tria igitur differentiarum genera videntur, vt aliæ separabiles sint, aliæ non separabiles: itemque non separabilium quædam per se insunt, quædam sint externæ: & quæ per se insunt, partim ad diuidendum genera in species, partim ad ea quæ diuisa sunt in speciem formandum adhibeantur. ¹⁰ vt cum omnes differentia, quæ animali per se insunt, ¹¹ eiusmodi sint, animatum, sensibile, rationale & irrationale, mortale & immortale, illæ quidem differentia, animatum & sensibile, constituunt animalis naturam: est enim animal substantia animata sensibilis: hæ verò, mortale & immortale, rationale & irrationale, partiuntur animal: his enim genera in species diuiduntur: sed quæ genera diuidunt, eadem speciem complent, & absoluunt: animal enim his differentijs, quæ sunt rationale & irrationale, itemque his quæ sunt mortale & immortale diuiditur, sed ita, vt differentia ¹² rationale & mortale constituent hominem, rationale autem & immortale deum, mortale verò & irrationale bestiam. Item cum substantiam summam differentia diuidant ¹³ animatum & inanimatum, sensibile & insensibile, animatum quidem & sensibile, si substantia iungantur, perficiunt animal: inanimatum verò & insensibile plantam. ¹⁴ Cum igitur eadem differentia, si alia & alia ratione sumantur, tum constituentes, tum diui-

dentes sint, omnes *εἰδολογολοι*, id est, efficientes formarum vocantur, quarum quidem usus & ad diuisiones generū, & ad definitiones maximus est, non item earum externarū, quæ separari nō possunt: ac multò minor etiā earū quæ separari possunt. ¹⁵ Eas verò definitionibus sic explicāt, Differentia est, qua species superat genus: homo enim in se habet rationale, & mortale, quibus superat animal: ¹⁶ animal enim nihil horum est, ¹⁷ Vnde verò species differentias habent? neque genus ¹⁸ omnes contrarias habet, quoniam idem simul res contrarias haberet, sed quemadmodum probant, ¹⁹ potestate omnes continet, quæ sibi subiectæ sunt, differentias: re vera & actu nullam. ²⁰ Ita neque ex eo quod nō est, fiet aliquid: neque in eodem contrariæ species erunt. ²¹ Sic etiā eam definiūt: differentia est, quæ de multis specie differentibus in quæstione quale quid sit, dicitur: rationale enim & mortale dicitur de homine, cū qualis homo sit, quæritur, non autem cū quid sit: cū enim quid sit homo interrogamur, licet nobis animal dicere: at quale, animal rationale & mortale rectè respondemus: nam cū ex materia & forma res consent, aut ex his, in quibus est aliquid simile materiæ & formæ, quēadmodum statua ex ære materia sua, & effigie, forma sua componitur: ²² sic homo communis, & singularis ex genere proportionē materiæ, & differentia similitudine formæ constat: & totum illud animal rationale & mortale homo est, non secus atque illic statua. ²³ Describunt etiam hoc modo: differentia est quæ sua vi & natura distinguit ea, quæ sub

eodem genere ponuntur: ut rationale & irrationale, hominem & equum, qui sunt sub eodem genere animali distinguit: ²⁴ atque etiam hoc modo: differentia est, qua singula differunt: homo enim & equus genere non differunt, propterea quod & nos & equi sumus animalia: sed cum rationale additur, nos ab illis distinguit: cumque & nos & dii rationales sumus, si mortale fuerit additum, nos ab illis separat & distinguit: ²⁵ Qui autem diligentius quae ad differentiam pertinent, exquirunt, non quidvis eorum, quae res sub eodem genere positas distinguunt, differentiam vocant, sed quod ad cuiusque rei naturam, ut ea sit, momentum adfert, quodque eius rei pars est: neque enim natum esse ad nauigandum differentia est hominis, quanuis sit eius proprium: dicamus enim licet animalium aliud natum esse ad nauigandum, aliud non esse, hominemque à cæteris distinguamus, natum tamen esse ad nauigandum, naturam hominis non constituit, neque eius vlla pars est, sed habilitas quædam tantum, & propensio: quod talis non sit, quales *εἰδολοποι*, id est, efficientes causarum differentiae dicuntur. Quare differentiae *εἰδολοποι*, id est, efficientes formarum sint, quae speciem à cæteris rebus distinctam faciunt, quæque ad explicandam rei naturam assumuntur. Ac de differentia quidem hæc satis sint.

DE DIFFERENTIA.

DUPLICITER partitur in hoc capite differentiam, primum in communem, propriam, & maxime propriam: deinde in separabilem, & non separabilem:

quibus omnibus generibus explicatis rursus differentiam quinque definitionibus ex uariis authoribus collectis explanat: quæ autem maximè propria dicitur, forma rei est: reliqua genera sunt ex adiunctis: atque hoc animaduertendum est, differentiam dissimilitudinem communi omnium sensu & iudicio uocari, ut cum duæ res propositæ sunt, differentia, id est dissimilitudo quæritur: quam tamen Porphyrius ex scholasticis decretis simpliciter, & sine comparatione considerat, quæ adiuncta generi speciem constituit, uel quæ ad quæstionem quale est dicitur: quæ consideratione multò melius & commodius forma, quàm differentia nominaretur.

I P R I M A diuisio ad distinctionem significationis ponitur, sicut antea generis & speciei significationes prius enumeratæ sunt, quàm genus & species definirètur: quo in loco eadem est nugatio, quæ fuit in superioribus capitibus. definitio enim differentiæ non solum ueram differentiam explicat, sed etiam à cæteris rebus distinguit, & in hac enumeratione significationum duo postrema uocabula *τὸ ὅλον καὶ τὸ μέρος* confunduntur, proprium uidelicet & accidens: quæ sub differentia communi uel propria comprehenduntur.

2 H I C generalis est differentiæ definitio, quæ partitionem præcedere debuit: prius enim res definienda est.

3 O S T E N D I T quid dissimile sit in propositis differentiarum generibus, id quæ exemplis commonstrat.

4 R A T I O N A L E in hominis definitione melius causa formalis appellatur, quàm differentia: tum enim simpliciter consideratur: quo modo hic Porphyrius indicat, cum uocat efficientem speciei, & circa finem huius capi-

tis, cum ait esse partem rei, at differentiae nomen in comparatione propriè spectatur.

5 ALIA dissimilitudo differentiarum, ubi earum usus & utilitas ostenditur: quæ tamen non omnino concedenda est. propria enim & uera definitio ex causis rei sumitur, quæ non semper genere & differentia explicantur: ut si dicam naturam esse id quod ex materia constat, & forma: & hominem id quod ex corpore & anima rationali, definitiones absolutæ sunt, quia ex causis rem constituentibus componuntur: nec tamen genus habent, & differentiam: non igitur omnis uera & propria definitio ex genere & differentia conficitur.

6 INSTITUIT secundam partitionem differentiarum quæ separari possint, & non possint: quas exemplis declarat: primo autem genere differentias communes comprehendit: secundo proprias & maximè proprias.

7 DIFFERENTIAS quæ separari non possunt, rursus in duo genera distinguit, ut aliæ per se in rei natura sint, aliæ externæ atque aduentitiæ, in quibus duæ dissimilitudines notantur.

8 OPINIO illa in scholis uulgata est, cui usus naturalis uidetur parum conuenire. hominem enim homine λογικόν Τέρον, ac magis minúsque rationis compotem dicimus, & rationale naturalem ratiocinandi facultatem significat, quæ in aliis maior, in aliis minor cernitur.

9 REPETIT diuisiones tres antea positas, & quid ad definiendum diuidendumque ualeant, ostendit: tertia autem licet non diuisionis forma, tamen partibus suis ante expressa fuerat: cum dictum est differentias maximè proprias ad diuisiones generum, definitionesque ualere: itemque ex his quæ differentia per se insunt, tam genera diui-

di, quàm species definiri: itaque hoc loco τὸ πρῶτον λόγῳ inanis & nugatoria uidetur: nihil enim in hac iteratione dicitur, quod non idem iam dictum sit.

IO Subiicit tertiæ partitionis exempla, quæ ad differentias effectrices definitionum, & diuisionum tantum pertinent.

II HIC unam differentiam prætermisit corpoream scilicet: inter enim substantiam, & animatum, corpus interiectum est, ut Porphyrius ipse in capite de specie docuit.

12 VETVS opinio est philosophorum, qui sydera animalia diuina ratione prædita & immortalia dicebant.

13 PAULÒ ante à summo genere descendendo genus unum (uidelicet corpus) prætermiserat, nunc uerò in summo genere diuidendo proximi generis differentias assumpsit: quæ nequaquam totum illud summum genus exhauriunt: spiritus enim substantiæ sunt neque animatæ tamen aut inanimatæ, sed animæ simplices, & nudæ: atque etiã hinc altera non minus grauis offensio est: sensibile enim & insensibile differentia animati corporis imperfectè substantiam diuidunt, quia in his genera superiora corpus uidelicet, & animatum intelliguntur: non omnes autem substantiæ corporeæ sunt, & animatæ: quare nec sensibiles aut insensibiles.

14 HÆ differentia, quæ sunt causæ formales rerum non solum ad definiendum & diuidendum, sed ad quiduis explicandum demonstrandumque ualent, quarum tamen usus propter ignorationem rarissimus est: longe autem frequentior propriarum, & communium in omnibus rebus explicandis: quod frequentissime occurrant, unde descriptiones rerum sunt, & diuisiones in adiuncta, id est

accidentia. Itaque ut concedatur ad res perfectè explicandas differentiis maximè propriis uis maxima, aliarum tamen usus est multò frequentissimus in cuiusvis rei disputatione & explicatione.

15 ACCUMVLAT postremo loco huius capituli quinque definitiones differentiarum ex uariis authoribus collectas, sicut erat initio pollicitus se traditurum, quæ ueteres philosophi de iis scripsissent: prima autem definitio conuenit communi, propriae, & maximè propriae differentiarum: fieri enim potest, ut his omnibus species genus suum superet ut homo animal, uirtute, risu, & ratione, quorum animal nihil est.

16 GENERALITER animal horum nihil est, sed specialiter utrumque: aliquod enim animal est rationale, & aliquod mortale.

17 MOUET quæstionem scholasticam, unde species differentias habeant? an à genere, an aliunde? eamque contrarias in partes disputat.

18 GENVS specialiter differentias contrarias continet: aliquod enim animal est rationale, & aliquod irrationale: generaliter nullam: falsum enim est, omne animal esse rationale: falsum item est, omne animal esse irrationale.

19 VIS & potestas generis est, dici de rebus specie differentibus: quare genus sua potestate res contrarias & differentes continet, actu non continet: quia in definiendo animali, differentiarum, quæ ipsum animal diuidunt, nulla adhibetur.

20 ADHIBET ad hanc probationem duo ἀξιωματικά, alterum physicum, alterum dialecticum: eadem autem ratione quæstiones mouere potuit, unde species essent,

cum non essent in genere? unde individua, cum non essent in ultimo genere? quæ quæstiones maius altercationis, quàm utilitatis studium continent.

21 SECUNDA definitio quæ soli maximè propriæ conuenit, non tamen omni: nam differentia infimæ speciei maximè propria de sola specie dicitur, non de multis: adiunguntur autem definitioni exempla, & similitum collationes.

22 HIC ueritas potius quàm similitudo ulla est, si ratio definitionis habeatur: definitio enim hominis ueram materiam formamque hominis explicat, non similitudinē materiæ & formæ: animal enim substantiam corpoream significat, quæ materia est hominis, & partem aliquam formæ, uitam nempe & sensum: rationale autē reliquam facultatem formæ complectitur, & in hac definitione animal rationale tota materia formaque hominis, non similitudo materiæ & formæ declaratur: idemque significāt omnes definitiones rerum naturalium.

23 TERTIA definitio conuenit communi, propriæ, & maximè propriæ: his enim omnibus res quæ sunt sub eodem genere, distinguere possunt: ut homo à bestiis prudentia, risu, & ratione separatur.

24 QUARTA definitio communis item omnium differentiarum.

25 QUINTA definitio est, ubi primā, tertiam, & quartam definitiones uidetur significare communes esse differentiarum omnium: hanc uerò omnium absolutissimam, uerissimamque, nempe per quā unaquæque res est id quod est, & à cæteris rebus distinguitur.

Differentia, si uim nominis sequimur, dissimilitudo est, & rerum diuersa qualitas: si uerò causam intelligimus,

quæ res unaquæque est id quod est, & à cæteris rebus distinguitur, forma melius quàm differentia nominabitur: cuius usus in causarum generibus magnus & necessarius est. Porphyrius autem cùm dupliciter differentiam partitur, nō eam solum quæ à reliquis quatuor distinguitur, sed etiam proprium & accidens, hoc nomine completitur: & cùm una definitio ad rem explicandam satis esse potuisset, hic tamen sine ulla utilitate undique ex uariis authoribus quoscunque legerat, congescit.

De proprio.

PROPRIVM ¹ autem quatuor in partes distribuunt, tum quod alicui soli speciei conuenit, & si non toti, vt homini medicum, vel geometram esse: ² tum quod toti conuenit speciei, sed non soli, vt homini bipedem esse: tum quod soli, & toti, & interdum, ³ vt omni homini in senectute canescere: ⁴ quartum autem est, in quod hæc concurrunt omnia, quod soli, toti, & semper conuenit, vt homini ridens: tametsi enim non semper ridet, ridens tamen dicitur: non quòd modo rideat, sed quòd ad risum natus sit: hoc autem semper ei cōgenitum est: quemadmodum etiam equo hinniens: Atque hæc maximè propria nominant: quòd mutua consecutione conuertuntur: si quid enim equus, hinniens, & si quid hinniens, equus est.

I QVOD antea in genere, & specie, & differentia fecit, ut prius significationes enumeraret, quàm rem definiret, idem fecit in hoc capite. Tres enim proprii significationes declarat, & quartam, quæ sola erat huius loci propria, definit: quam tamen, sicut antè diximus, non so-

lum definitio explicare, sed etiam à cæteris rebus distinguere debuit, & potuit.

2 HOC genus proprii potius commune, quàm proprium debuit appellari: communia enim solemus dicere, quæ non soli conueniunt.

3 PLINIUS tamen libro undecimo author est caniciem ut homini, sic equo conuenire: & senectutem in equis intelligi superciliorum canicie: & libro septimo, pueros in Albania canos nasci, glauca oculorum acie.

4 HÆC proprietas quæ definitur, ex adiunctis rebus est, quæ formis insitæ & ingeneratæ sunt: proprii tamen nomine non istas solum naturales affectiones communis usus accipit, sed etiam definitionem, & formam, & quicquid omnino soli, & omni, & semper conuenit: ut secundum hanc naturalem loquendi regulam animal rationale proprium hominis uerè & rectè dicatur.

De proprio quod ad hanc isagogè pertinebat, hoc duntaxat explicandum fuit, proprium est, quod soli, & omni, & semper conuenit: quam definitionem tres aliæ, quæ nō sunt huius institutionis & doctrinæ, præcesserunt.

De accidente.

ACCIDENS ¹ autè est, quod adest, & abest citra subiectæ rei corruptionē: ² quod in duo genera diuiditur, vnum separabile, alterum non separabile: nam dormire quidem separabile est accidens: nigrū autem esse sic coruo & Aethiopi conuenit, vt separari nō possit. Potest autem & coruus albus, & Aethiops mutato colore intelligi citra rei, in qua inest, corruptionem. ³ Definiunt etiam hoc modo: Accidens est, cui in eodem vel inesse vel nō

inesse licet. 4 Item, quod neque genus est, neq; species, neque proprium, semperq; in subiecto aliquo inest. 5 Sed cum explicata sint omnia, quæ initio proposuimus, genus videlicet, species, differentia, proprium, & accidens, deinceps quid sit illis commune, quidque proprium, nobis dicendum est.

De quinque communibus uocabulis tantum accidens uia & ratione quadam explicatur: definitur enim primum, deinde diuiditur: sed tamen duæ definitiones ad primam ex alienis opinionibus accumulatur, quæ ad rem bene descriptam nihil attinebant.

I H A E C definitio uidetur etiam accidenti indiuiduo conuenire, non tantum communi: illud enim & adesse, & abesse potest sine subiectæ rei interitu: potest etiam proprio conuenire, quod cogitatione adesse, & abesse potest, quemadmodum accidens illud quod non separabile uocatur.

2 H A E C diuisio uidetur definitioni consentanea non esse: non enim diuiditur prorsus idem quod erat definitum: definitum enim est accidens, quod adest, & abest siue re, siue cogitatione: diuiditur autem in separabile, & non separabile re ipsa tantum, non etiam cogitatione: ita in definitione accidentis res, & cogitatio intelligebatur, in partitione solæ res.

3 H A E C definitio particula est superioris: nam si addideris citra subiectæ rei interitum, definitio superior erit.

4 P O S T R E M A definitio ex dissentaneis sumitur, quæ potest etiam accidenti indiuiduo conuenire, nec tam ostendit quid sit accidens, quàm quid non sit. De accidente igitur ad propositi huius rationem hoc præcipi debuit: Accidens est uox communis, quæ de subiecta re modo

affirmari, modo negari potest citra ipsius corruptionem, neque cum re subiecta recipiatur, ut ambulare, sedere, disputare, album esse: pro qua definitione tres captiosæ, & fallax partitio posita est.

§ TRANSIT à simplici consideratione quinque uocum ad earum comparationem, ubi similitudines & dissimilitudines earum inter se quærit, Aristotelem imitatus, qui in categoriis similiter communitantes quasdam & differentias simplicium rerum persequitur. eiusmodi uero inquisitio uana uidetur, & inutilis esse, si definitiones antea ueræ & perspicuæ fuerint: quod si in octo partibus orationis explicandis tales communitates, & differentias exquiras, si in reliquis disciplinis, cum res uariæ suis definitionibus & exemplis expositæ sunt, ex his denuò definitionibus uarias similium & dissimilium comparationes elicere ac exprimere uelis, facile perspicias quàm ridicula sit, & nugatoria hæc iteratio. Vsus porro harum quinque uocum non ea specie in dialecticæ præceptis tractandus est, ut quærat de quo quid dici possit, sed quid cuique rei conueniat, & quomodo ad eam affectum sit.

De communitatibus & differentiis quinque uocum.

COMMUNE ¹ quidem est omnium, quod de multis dicuntur, sicut antea dictum est: sed genus quidē de formis, & indiuiduis subiectis, ² itēque de differentia dicitur: ³ species autē de indiuiduis, quæ sub ipsa sunt: proprium tum de specie cuius est proprium, tum de indiuiduis sub specie positis, accidens de formis, & indiuiduis: animal enim

de equo & boue, quæ sunt species, enunciatur, & de hoc equo, & de hoc boue, quæ sunt indiuidua: irrationale autem de equo & boue dicitur, & de singulis: species autem velut homo, de singulis hominibus, & proprium de specie cuius est proprium, & de indiuiduis speciei: vt ridens de homine, & singulis hominibus, nigrum autem de specie coruorum, & de singulis, cum sit accidens non separabile: & moueri de homine, & equo, cum sit accidens separabile, sed præcipue de indiuiduis, secundo autem loco de his, in quibus insunt indiuidua.

PRINCIPIO generalem quandam comparationem quinque uocum instituit, quæ ut una cõmuni similitudine sui generis consentiunt: sic quinque differentiis inter se distinguuntur: quæ in earum definitionibus antea satis explicatæ fuerant.

1 SIMILITUDO quinque uocum.

2 HAEC differentiarum ratio ex definitionis antecedentis errore sumitur: differentia enim de una sola specie dicipotest.

3 SPECIES hac comparatione potius genus, quàm species.

De communitatibus & differentiis generis & differentiarum.

GENERIS ¹ & differentiarum cõmunis est formarum complexus: continet enim ² differentia species, & si nõ omnes, quas genera: quanuis enim rationale non contineat ea quæ sunt expertia rationis, sicut animal, attamen deum & hominem,

quæ species sunt, complectitur: 3 & quæ dicuntur de genere, qua ratione genus est, de formis etiam quæ generi subiectæ sunt, dicuntur: & quæ de differentia, vt differentia est, de specie etiam, quam illa constituit, dicuntur. Cum enim substantia, & animatum, & sensibile de genere animali, vt genus est, dicantur, de formis animalis etiam hæc ipsa dicuntur vsque ad indiuidua: cumque ratione vti de differentia rationali, vt differentia est, dicatur: non solum de rationali dicetur, sed etiam de omnibus formis, quæ rationali subiectæ sunt. 4 Cōmune etiam hoc quod si genus, vel differentia tollatur, similiter ea tolluntur, quæ sub illis locata sunt: quemadmodum enim si nō sit animal, non est equus, neque homo, sic si nō sit rationale, nullum erit animal, quod ratione vtatur. 5 Proprium autem generis est, vt de pluribus dicatur, quàm differentia, species, propriū, accidens: animal enim de homine, equo, aue, serpente: quadrupes autem de iis tantū, in quibus pedes insunt: homo de solis indiuiduis: & hinniens de solo equo, & singulis: & accidens similiter de paucioribus. Differentias autē sumere necesse est, quibus genus diuiditur, non eas, quæ naturam generis complent, sed quæ diuidunt. 6 Deinde genus potestate sua differentiam complectitur: animalium enim aliud rationale, aliud irrationale: differentia genera non continent, 7 & genera differentiis subiectis priora sunt, qua de causa tollunt eas, ab eis autem minimè tolluntur: sublato enim animali rationale & irrationale simul tollitur: differentia autem non tollunt genus. quanuis enim tollantur omnes, sub-

stantia tamen animata sensibilis, quæ animal est, intelligitur. ⁸ Præterea genus in quæstione quid est, differentia in quæstione quale quid est, sicuti diximus, affirmatur. ⁹ Et genus in vnaquaque specie vnum est, vt in homine genus animal: differentia autem multæ, vt rationale, mortale, & scientia particeps, quibus ab aliis animalibus differt. ¹⁰ Et genus materiae, differentia formæ similitudinem habet. ¹¹ Cum autem alia multa generi & differentia tum communia, tum propria sint, hæc tamen satis multa sunt.

POSITA generali quinque uocum collatione deinceps eas inter se ex ordine cõtendit: in summa autem decem sunt communes loci comparisonum: primus generis cum differentia, ubi tres similitudines, & sex dissimilitudines exquiruntur.

I PRIMA similitudo ex superioribus definitionibus generis, & differentia sumitur.

2 DIFFERENTIA infimæ speciei aliqua propria esse potest, quæ idcirco unicam speciem contineat.

3 SECUNDA similitudo ex regulis in capite de specie positis deducta, quod superiora de inferioribus, aut paria de paribus dicuntur; quæ tamen captiunculis perridiculis exponitur: non enim quicquam de genere, quæ ratione genus est, dicitur: genus enim quatenus genus est, inferioris rationem non habet.

4 TERTIA similitudo ex natura superiorum facile potest intelligi, quarum notiones ex inferioribus non constant, sed contra, ex superioribus inferiora cognoscuntur: itaque generis cognitio sine cognitione speciei percipi

potest: speciei cognitio sine generis intelligentia haberi nō potest: quoniā species ex genere & differentia definitur.

5 PRIMA dissimilitudo generis non cum sola differentia, sed cum reliquis etiam tribus uocibus parum probabilis uidetur, aut uera: Omnis enim res qualitate aliqua affecta est, quod est accidens: de re autem omni nullū genus dicitur, ut Aristoteli & Porphyrio placet: quare non est propriū generis de pluribus dici, quā accidens.

6 SECUNDA dissimilitudo in capite de differentia satis exposita est.

7 TERTIA dissimilitudo superiorem declarat: genus autem prius natura differentiis suis intelligimus esse, quod nulla sit consecutionis conuersio: ut si rationale est, animal est, non contrā. quare sit animal prius rationali.

8 QUARTA dissimilitudo, quæ in definitionibus generis & differentiae expressa fuerat: ex duobus enim postremis earum capitibus & particulis constat.

9 QUINTA dissimilitudo re uera falsa est: constat enim speciei, ut unicum genus est, sic unicam esse formam naturalem, quæ differentia illius sit: & quanuis hæc ignota fuerit, non propterea tamen multitudo confingēda est: & in hac collatione unum duntaxat, idque falsum exemplum de rationali profertur.

10 SEXTA dissimilitudo ducitur ex capite de differentia, quæ, ut diximus, in rebus naturalibus cum uerè definiuntur, falsa est.

11 REIICIT similitudines, & dissimilitudines reliquas, uelut inanes, & supernuacuas: qua ratione omnes in uniuersum reiici poterant.

*De communitatibus & differentiis
generis & speciei.*

GENVS ¹ & species hoc habēt cōmune, quōd quemadmodum dictum est, de multis enunciantur, sumatur autem species, vt tantum species sit, non etiam genus, si fuerit idem genus, & species. ² Hoc etiam conueniunt, quod priora sunt his, de quibus dicuntur: ³ & quod vtrunque totum quiddam est ⁴ Verum hoc ipso differunt, quōd genus species continet, species continetur, non continet genera: de pluribus enim genus dicitur, quā species. ⁵ Et genera prius esse oportet, quæ differentiis speciem constituentibus, informata specie perficiunt: itaque natura priora sunt, tolluntq; sed non vicissim tollūtur: nam si species est, omnino genus est: si verò genus, non protinus species est. ⁶ Et genera vna ratione de subiectis formis dicuntur, species de generibus minimè, ⁷ & genera formas formarum subiectarum complexione superāt: formæ autem genera propriis differentiis vincunt. ⁸ Præterea nec species summum genus, nec genus infima species esse potest.

SECUNDO loco genus, & speciem comparat octo modis, quorum tres similitudinē eorum continent, reliqui dissimilitudinem.

I PRIMA similitudo re vera nulla est: species enim omnis quatenus species est, generis partem significat, nec ad res subiectas rationem habet: & species illa infima, ut ante docuimus, genus est.

2 SECUNDA similitudo ex natura & ratione s

periorum cum inferioribus intelligitur.

3 TERTIA similitudo eundem errorem habet, quem prima.

4 PRIMA dissimilitudo ex definitionibus generis, & speciei ducitur, genus enim ante definiuit, cui species subiecta est, & speciem, quæ subest generi.

5 SECUNDA dissimilitudo sumpta ex capite de differentia, ubi Porphyrius docuit differentiam cum accessit ad genus, constituere speciem.

6 TERTIA dissimilitudo eadem ferè cum prima,

7 QUARTA dissimilitudo repetita ex capite de differentia, ubi differentiam definit, quæ species superat genus.

8 QUINTA dissimilitudo sumitur ex definitionibus summi generis, & ultimæ speciei, quæ sunt in capite de specie.

De communitatibus, & differentiis generis & proprii.

GENVS ¹ & proprium communiter consentiunt, quòd species cõsequuntur : si quid enim homo, animal: & si quid homo, ridens : 2 Et quod æquè genus de suis formis dicitur, sicut proprium de indiuiduis, à quibus communicatur: æquè enim homo, & bos, animal : & Anytus Melitusque ridens. 3 Hoc item commune est, quòd vt genus de suis formis: sic proprium de his, quorum est proprium, dicitur. 4 Genus autem à proprio distinguitur, quòd genus prius, proprium posterius : animal enim esse oportet, deinde diuidi differētiis & pro-

priis. ⁵ Et genus de multis formis affirmatur: proprium de vna specie, cuius est proprium. ⁶ Et proprium vicissim ac retro dicitur de eo cuius est proprium: genus autem de nullo vicissim & reciproca consecutione affirmatur: Neque enim si quid animal, homo: neque si quid animal, ridens: at si quid homo, ridens, & contra. ⁷ Præterea propriū in tota specie inest, cuius est proprium, & sola, & semper, genus autem in tota specie, cuius est genus, & semper, sed non sola. ⁸ Postremo sublatiis propriis non protinus tolluntur genera: Sublatiis autem generibus tolluntur species, quibus attribuuntur aliqua propria. Ita cum tolluntur species, in quibus insunt propria, & ipsa propria simul tolluntur.

TERTIO loco genus, & proprium comparat similitudine triplici, & quintuplici dissimilitudine.

1. **P**RIMA similitudo ex definitionibus generis & proprii colligitur.

2. **S**ECUNDA similitudo parum probabilis est: naturalis enim affectio, & vis ridendi in aliis maior, in aliis minor est: quare singulis hominibus non æquè tribui videtur.

3. **T**ERTIA similitudo ualde puerilis, & inepta: hoc enim quinque uocum commune est, ut de multis una ratione dicantur: idque in capite de genere: & in prima communitate dictum iam antè fuit: nec ulla animaduersione magnopere dignum uidetur.

4. **P**RIMA dissimilitudo non admodum uera & constans uidetur: summa enim genera habēt aliquid proprium, quod ipsis æquale est: ut quantitatis proprium est,

æquale uel inæquale dici: qualitatis, simile uel dissimile: neque eiusmodi proprium genere posterius est, sed simul ingeneratum cum eo cuius est proprium.

5 SECUNDA dissimilitudo ex definitionibus generis & proprii sumitur: quòd illud de multis, hoc de una specie dicitur.

6 TERTIA dissimilitudo item ex definitionibus utriusque sumpta.

7 QUARTA dissimilitudo πῶτα σοι λογίαν uanā & inutilem continet: hoc enim & sæpius dictum est, & luce ipsa clarius est.

8 QUINTA dissimilitudo ex regula de consecutione petitur: nam si sublato genere tollitur species, non contrà, & proprium quod in specie inest, tollatur necesse est: non item contrà,

De communitatibus & differentiis generis & accidentis.

COMMUNE¹ est generis & accidentis de multis dici, ut ante monuimus: siue accidens separabile sit, siue non separabile: moueri enim de multis, & nigrū de coruis, A Ethiopibus, & quibusdā inanimatis dicitur.² Genus autē ab accidente differt, quòd genus formis prius sit, accidens formis posterius: ut enim accidens non separabile sumatur, tamen illud subiectū cui accidit, accidente ipso prius est: ³ & quod quæ genere communicant, æquè communicāt, accidente autem non æquè: propterea quòd contentionem, & remissionem capit accidentium communio, generum non item: ⁴ &

accidentia præcipuè in indiuiduis insunt, genera & species natura indiuiduas substantias præcedunt: 5 & genera in quæstione quid est, de suis subiectis, accidentia in quæstione quale est, vel quomodo quidque affectum est, dicuntur: interrogatus enim qualis sit Socrates, nigrū esse respondebis: at quomodo affectus, ægrū vel sanū esse dices. 6 Quemadmodum itaque genus à reliquis quatuor vocibus distinguatur, hætenus dictum est: fieri autē potest ut singulæ à reliquis quatuor differant: ita cum sint quinque, & singulæ à quatuor aliis distinguantur, quater quinæ viginti differentias omnes efficient. 7 verum non ita res habet, sed cum semper deinceps numerentur, duæque vna differentia careant, quæ iam sumpta est, & tres duabus, & quatuor tribus, & quinque quatuor, decem omnes differentiæ sunt, quatuor tres, duæ, vna. Genus enim quid distet à differentia, specie, proprio, accidēte, dictum est, vnde quatuor existunt differentiæ, quo autem modo differētia à genere differret, tum dictum est, cum quid inter genus & differentiam interesset, ostendi: deinceps autē quid differentia à specie, proprio, & accidente differat, dicendum est, vnde tres oriuntur: rursum quid species à differētia discreparet, dixi, cum quid differentia à specie discreparet, ostendi: & quid species à genere, cum quid genus à specie, docui: deinceps igitur quid differat species à proprio, & accidente, dicendum est: vnde duæ differentiæ sunt, proprium autem quid differat ab accidente, dicendum est: quo enim modo à specie, differētia, genere, distaret, prius explicaui, cum eorum

inter se differentiam docui: itaque si quatuor generis dissimilitudines cum reliquis, tres differentiae, duae speciei, vna proprii cum accidente, subducantur, decem in vniuersum fient, e quibus quatuor, quae sunt generis cum aliis, prius declarauimus.

QUARTO loco genus comparatur cum accidente, ubi similitudo una est, dissimilitudines quatuor.

1 **SIMILITUDO** ex duobus locis sumpta, capite de genere, ubi partitio est eorum, quae dicuntur uel de uno, ut indiuiduum, uel de multis, ut genus, species, differentia, proprium & accidens: & prima communitate, ubi Porphyrius docet commune esse omnium uocum dici de multis.

2 **PRIMA** dissimilitudo, quod genus in specie prius sit, quam accidens: ex genere enim cum differentia species efficitur, accidentia uero postea accedunt.

3 **SECVNDA** dissimilitudo, cui simile aliquid est in capite de differentia, ubi propria, & communis amplificari & minui posse dicuntur.

4 **TERTIA** dissimilitudo ex prima dissimilitudine deducta.

5 **QUARTA** dissimilitudo ex capite de genere sumpta.

6 **TRANSIT** à comparatione generis cum reliquis uocibus, ad similes comparationes reliquarum inter se, ubi occupat scholasticam quaestionem quandam de numero harum comparationum: argumentum captiosum est ex paribus: genus quatuor efficit comparationes, igitur & reliquae uoces totidem efficient.

7 **SOLVTIO** occupationis, in qua Porphyrius

*docet decem tantum esse principes comparationes facta
omnium subductione.*

*De communitatibus & differen-
tiis differentiae & speciei.*

DIFFERENTIA ¹ & species hoc habent commune, quod æquè participatur: singuli enim homines ex æquo participant hominem, & rationale. ² Commune illis item est, quod semper adsunt iis à quibus communicantur: semper enim Socrates rationalis, & Socrates semper homo. ³ Proprium autem differentiae est in quaestione quale quid est, dici, speciei verò in quaestione quid est: quanuis enim homo, ut qualitate aliqua praeditus sumatur, non tamen simpliciter quale quid est, sed propterea quod ad genus adiunctae differentiae ipsum constituunt. ⁴ Et differentia in multis formis saepe consideratur, ut quadrupes in multis animalibus, quae specie differunt: species duntaxat in indiuiduis inest, quae sub specie ipsa locantur: ⁵ & differentia prior est specie, per quam species ipsa est: rationale enim sublatum tollit hominem, homo autem si tollatur, non continuo tollit rationale, cum sit angelus. ⁶ Præterea differentia cum alia differentia componitur, ut rationale & mortale in vnâ naturam hominis cōueniunt: species autem cum specie non cōiungitur, ut alia species existat: quaedam enim equa cum quodam asino commiscetur ad generandum mulum: at equa generaliter, & omnino cum asino commista nunquam mulum constituet.

QUINTVS locus deinceps comparat differentiam cum specie, ubi duplex similitudo, & quadruplex dissimilitudo spectatur: differentia autem sumenda est maximè propria, quæ speciem constituit: & species infima, quæ de multis individuis proximè dicitur.

I PROXIMA similitudo partim ex capite de differentia intelligitur, partim ex natura speciei, quæ æquabiliter in suis individuis inest: quemadmodum genus in suis formis.

2 SECUNDA similitudo ex definitionibus differentia, & speciei colligitur.

3 PRIMA dissimilitudo ex postremis definitionum partibus utriusque facta est: ubi Porphyrius, sicut antè dictum est, uidetur nimis anguste ad certas enuntiandi formulas differentiam & speciem astringere: non enim dialectica loquendi leges tradit, sed rationes rerum ad quiduis explicandum docendūque ponderat: & tam rationem quàm rationale differentiam hominis dicimus, quæ tamen ad quæstionem quale quid est de homine non respondetur.

4 SECUNDA dissimilitudo item ex definitionibus prius expositis ducta est: quòd differentia de multis specie differentibus, species de multis numero tantum distinctis separatim dicatur.

5 TERTIA dissimilitudo re quidè uera est, quoniam pars cuiusque rei toto prior esse dicitur, sed tamen exemplo falsa: deus enim ex animalium genere non est, sicut existimant Platonici, & ratio potius ipsa, quàm rationalis dici debet: & Porphyrius fallitur cùm existimat infimæ speciei unicam differentiam nullam esse: cùm perspicuum sit uniuscuiusque speciei aliquam esse propriam for-

mam, quæ differentiae nomine appelletur.

6 QVARTA dissimilitudo sic intelligenda est: si coniungas duas differentias, ut rationale & mortale, intelligitur homo: si cōiungas duas species, ut asinum & equam, non protinus intelligitur mula, quanvis ex iis procreetur: non enim quævis causæ procreantes ad rem definiendam adhibentur: sed internæ tantum, & quæ naturam formamque rei significant.

*De communitatibus & differentiis
differentiæ & proprii.*

D I F F E R E N T I A ¹ & proprium commune quidem habent, quòd æquè communicantur ab iis, a quibus communicantur: quicquid enim rationale est, æquè rationale est, & quicquid ridens, æquè ridens: ² hoc etiam utrique commune est, ut semper & omni insit: ut enim truncatus sit, qui bipes est, nihilominus tamen de eo, qui suapte naturalis est, dicitur: & ridens naturalem ridendi facultatem semper habet, quanvis non semper rideat. ³ Proprium autem differentiae est semper de multis formis affirmari, ut rationale de angelo & homine: proprium autem de vna specie, cuius est proprium dicitur: ⁴ & differentia consequitur ea, quorū est differentia, sed vicissim mutuòque non dicitur, propria autem vicissim dicuntur de iis, quorū propria sunt, propterea quòd recipiuntur.

S E X T O loco differentiam cum proprio comparat, ubi duæ sunt similitudines totidemque dissimilitudines.

1 **PRIMA** similitudo utraque parte falsa uidetur esse: nam antea monuimus differentiam & proprium & amplificari & minui posse.

2 **SECUNDA** similitudo falsum exemplum habet de bipede, quod ad nullum animalis genus pertinet, & magis corporis qualitatem, quam formæ significat.

3 **PRIMA** dissimilitudo ex definitionibus utriusque sumpta est.

4 **SECUNDA** dissimilitudo similiter ex definitionibus intelligitur.

De communitatibus & differentiis differentiæ & accidentis.

DIFFERENTIAE ¹ & accidenti hoc quidem commune est, quod de multis dicuntur: ² commune verò etiam accidentibus, quæ separari non possint, quod semper & omni adsint: bipes enim semper homini cōuenit, itémque nigrum esse coruis omnibus: ³ sed hoc distinguitur differentia, continet enim species, non cōtinetur: rationis enim particeps angelum, & hominem cōtinet: ⁴ accidentia autem quodammodo continēt, quod in multis insint: quodammodo continentur, quod non vnum accidens, sed plura idem subiectum capere possit. ⁵ Et differentia nec cōtentionem nec remissionem habet, accidentia verò magis & minus accipiunt, ⁶ & differentiæ cōtrariæ misceri nō possunt, accidentia contraria nōnunquam miscentur. Et hæ quidem differentiæ cum aliis communitates, dissimilitudinēsq; sint: species autem quomo-

do à genere & differentia distinguatur, dictum est, cum quid genus & differentia à cæteris differret, docebamus. Reliquum est, ut à proprio & accidente distinguatur.

SEPTIMO loco differentia cum accidente comparatur duplici similitudine, & triplici dissimilitudine.

I PRIMA similitudo ex eorum quæ dicuntur diuisione sumpta, & ex capite de differentia, & ex prima communitate.

2 SECUNDA similitudo ex definitionibus utriusque ducta.

3 PRIMA dissimilitudo, quæ planè falsa uidetur: differentia enim eodem modo, quo accidens continere & contineri potest, ut rationale continet hominem, & continetur à sensibili.

4 ALTERA pars dissimilitudinis captionem indicat: nam si accidens dicatur contineri, quod idem subiectum multa accidentia capere possit, differentia similiter contineri dicetur, quod in eodem subiecto multæ differentiae esse possint: ut in homine animatum, sensibile, rationale, mortale.

5 TERTIA dissimilitudo elicitur ex capite de differentia, ubi dictum est differentias maximè proprias nec augeri, nec minui posse: alias uerò posse. unde sequitur, quæ contraria fuerant, si ualde minuantur, in uno subiecto posse misceri: ut calidum & frigidum cum ad teporem deducuntur, quod parum tamen uerè de contrariis dicitur: reuera enim neque calor neque frigus est, sed tepor, sicut ex albore & nigrore tertius color efficitur, qui neque albus neque niger est.

6 TRANSIT ad communitates speciei cum reli-
quis duobus.

*De communitatibus & differentiis
speciei & proprii.*

SPECIES ¹ & proprium hoc ipso cōueniunt,
quòd de se mutuò affirmantur: si quid enim ho-
mo, ridens, & si quid ridens, homo: ridens autem
quòd ad risum aptum sit, intelligendum est, vt sæpe
diximus. ² Conueniunt item, quòd æquè insunt:
A Equè enim species in iis insunt, à quibus commu-
nicantur, & propria in iis, quorum sunt propria.
³ Species autem à proprio distinguitur, quòd spe-
cies aliorum quidem genus esse potest, proprium
verò aliorum proprium esse non potest: ⁴ & spe-
cies antè consistit, quàm proprium: proprium au-
tem in specie postea fit: hominē enim esse oportet,
vt ad risum sit aptus: ⁵ & species re ipsa semper in
subiecto inest, proprium aliquando tantum pote-
stare. Socrates enim re ipsa semper est homo, non
autem semper ridet, quanuis suapte natura semper
sit ridens. ⁶ Præterea quorum definitiones diuersæ
sunt, ea differunt: speciei autem est sub genere con-
tineri, & de multis numero differentibus in quæ-
stione quid est, affirmari, quæque sunt eiusdem ge-
neris, proprii verò omni, soli, semperque inesse.

OCTAVVS comparisonis locus est, ubi species
cum proprio duobus similibus, & quatuor dissimi-
libus comparatur.

- 1 **PRIMA** similitudo ex definitione proprii sumpta.
- 2 **SECUNDA** similitudo ex natura speciei, & proprii deducitur.
- 3 **PRIMA** dissimilitudo nugatoriam captionem habet: ut enim eadem res aliorum species, & aliorum genus potest esse, sic eadem res aliorum proprium, & aliorum species, uel etiā genus esse poterit: ut per se moueri proprium animalis est, & genus motionum sibi subiectarum.
- 4 **SECUNDA** dissimilitudo ex subiecti, & adiuncti ratione intelligitur: quod subiecta adiunctis sibi rebus natura priora sint.
- 5 **TERTIA** dissimilitudo, ubi captiuncula quaedam uidetur intercidere: tam enim socrates ex ratiocinandi facultate, quā nō semper excercet, appellatur homo, quā ex ridendi potestate, quam non semper excercet, dicitur ridens.
- 6 **QUARTA** dissimilitudo ex dissentaneis definitionibus.

De communitatibus & differentiis speciei & accidentis.

SPECIEI ¹ & accidentis commune quidem est de multis dici: raræ autem sunt aliæ communitates, quod accidens, & id cui quid accidit plurimum inter se differunt: ² utrunque verò proprium quidpiam habet, & species quidem, quod in quaestione quid est, dicitur de iis, quorū species est, accidēs autem in quale quid est, aut quomodo quidque affectum est: ³ & quod vnaquæque substantia vna quidem specie communicat, accidentibus ve-

et multis, & separabilibus & non separabilibus: 4 & species prius cogitatione comprehenduntur, quam accidentia, etiam si separabilia non fuerint: subiectum enim esse oportet, ut ei quid accadat: accidentia suapte natura postea gignuntur, naturamque aduentitiam & consequentem habent: 5 & speciei communicatio ex æquo est, accidentis verò etiam non separabilis non ex æquo: Aethiops enim Aethiopo magis minusque colore nigro affectus esse potest: Aethiops enim nigrior alio Aethiopo reperitur. Reliquum autem est, ut de proprio & accidente dicamus, quid enim à specie, differentia, genereque, proprium distet, dictum est.

NONO loco speciem cum accidente comparat uno simili, & quatuor dissimilibus.

I SIMILITUDO sumpta ex generali diuisione uocum.

2 **P** R I M A dissimilitudo ducitur ex capite de genere, ubi ait accidens ad questionem quale quid est dici, & capite de specie, ubi docet speciem ad questionem quid est responderi.

3 **S** E C U N D A dissimilitudo ex definitione speciei infimæ sumpta, qua ratione de multis indiuiduis dicitur, quæ huic uni speciei subiecta sunt, non autem aliis.

4 **T** E R T I A dissimilitudo, ubi animaduertes excidisse Porphyrio, quod re uera sequendum fuit, ut accidens cum subiecto, & subiectum uicissim cum accidente compareretur, non autem accidens cum specie: neque enim species ratione accidentis, sed generis dicitur: neque accidens relatione speciei, sed subiecti uocatur.

5 **Q** U A R T A dissimilitudo nugatorie sæpius iterata.

*De communitatibus & differentiis
proprij & accidentis.*

PROPRIVM, ¹ & accidens nō separabile hoc commune habent, quōd sine his non consistunt illa, in quibus spectantur: vt enim sine ridente non est homo, sic sine nigrore non constat AEthiops: ² & vt omni semperque propriū inest, ita accidens quod separari nō potest. ³ Interest autem inter ea, quod proprium vni soli speciei conuenit, vt homini ridens: accidēs indiscretum, cuius modi nigrum est, non AEthiopi modo, sed coruo, & carboni, & ebено, & nonnullis aliis inest. ⁴ Iam proprium de eo, cuius est proprium mutuo & vicissim dicitur, & æqua cōmunicatione tribuitur: accidēs verò nō separabile, mutuo & vicissim nō dicitur: ⁵ & priorum æqualis est cōmunicatio, accidentiū maior, & remissior. ⁶ Sunt præterea aliæ communitates & proprietates eorum, quæ dicta sunt, sed tamē hæ ad eorum distinctionem, & declarandam eam, quam habent inter se conuenientiam, communitatemque satis multæ sint.

DECIMO & postremo loco propriū cum accidente confert duplici similitudine, & triplici dissimilitudine.

I PRIMA similitudo ex definitionibus proprii & accidentis intelligitur.

2 SECUNDA similitudo antecedenti planè similis est: nā si sine propriis & accidentibus indiscretis subiecta constare non possunt, in subiectis suis semper illa sint, necesse est.

3 PRIMA dissimilitudo ex definitione proprii sumitur.

4 SECUNDA dissimilitudo proximæ omnino similis.

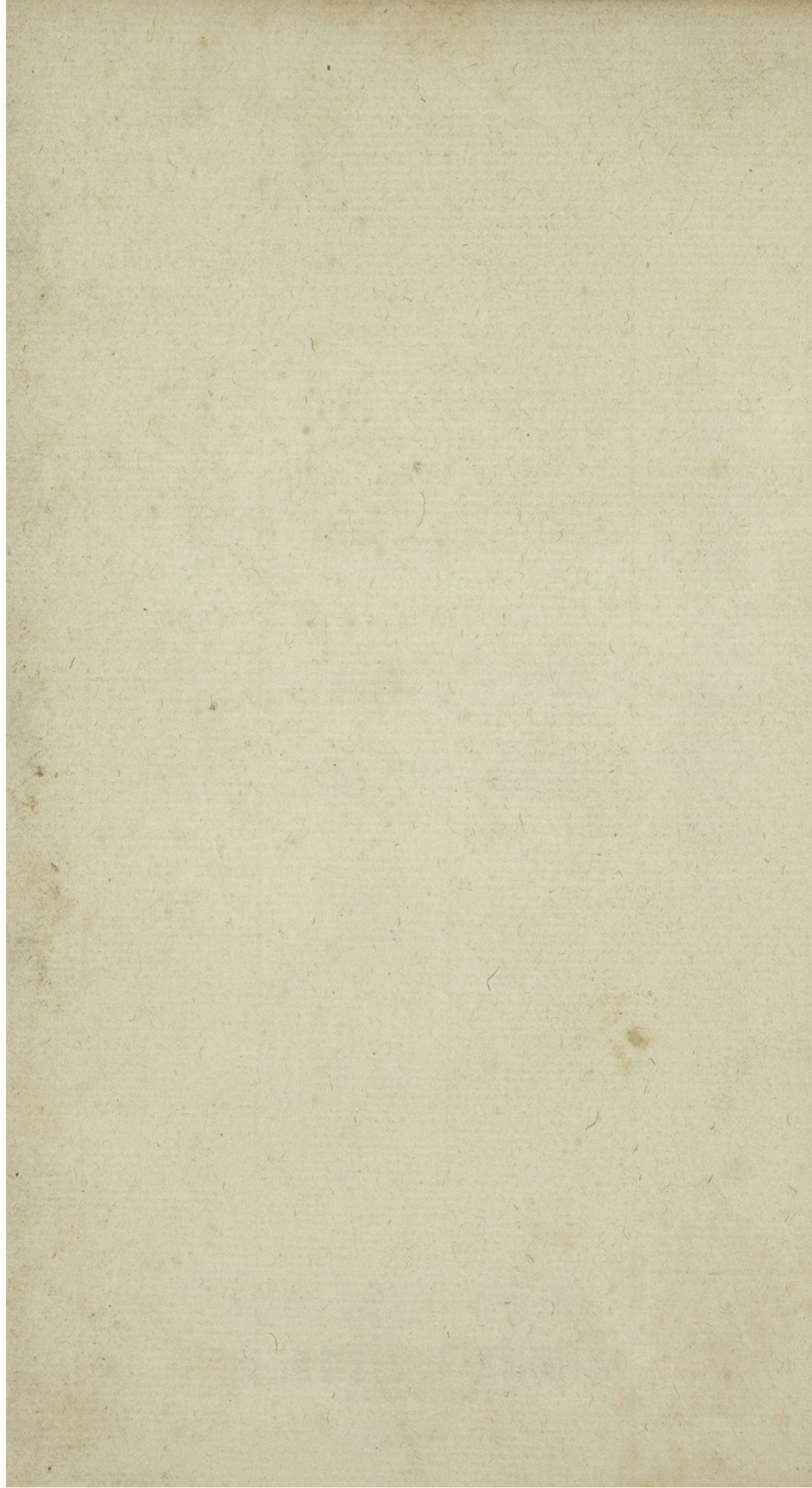
5 TERTIA dissimilitudo, cuius propositionem antea falsam uideri diximus: naturalis enim ridēdi affectio in aliis maior, & amplior, in aliis minor & remissior inest.

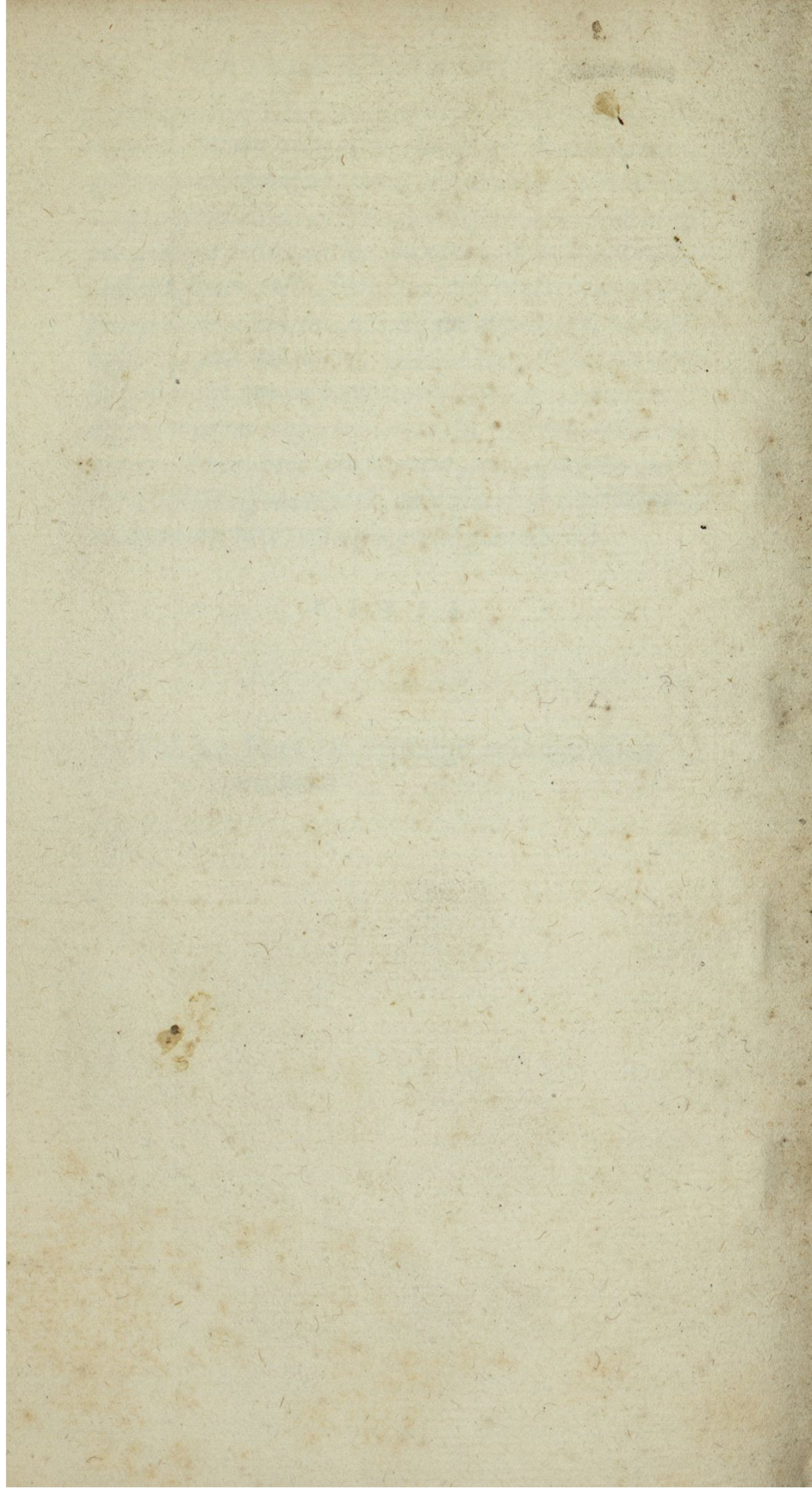
6 POSTREMA operis conclusio, ubi Porphyrius significat se de industria reliquas eiusmodi comparationes prætermittere, ne scilicet in perissologiam incidat: in qua tamen sanè multus & odiosus est. Omnibus autem huius libelli partibus subductis planum est in eo nullam dialecticæ partem uia & ordine ad usum dialecticum tractari: quanuis enim genus, & species nomina sint argumentorum, & differentia formam, propriū adiunctum quoddam, accidens etiam effectum significet, tamen de iis non ita præcipitur à Porphyrio, ut ad generalem usum differendi, & communem rerum omnium cōsiderationem referatur, sed potius ad Aristotelici organi præcepta, quæ sunt in categoriis, & in reliquis libris de definiendo, partiendo, demonstrando tradita: sicut ipse Porphyrius initio testatur: & species inutiliter, & contra communem usum subiectis indiuiduis cōparatur, cū genus potius appellari debeat: nec forma rectè differentia dicitur, cū differentia propriè dissimilitudo sit: & effecta atque adiuncta melius dicimus, & accōmodatius ad usum differendi, quàm proprii & accidentis nomine confundimus. Cōfusionem uerò quantam hic liber habeat, indicant definitiones & partitiones tum conturbatæ, tum molesta & inani loquacitate repetitæ. Cū enim de quinque uocabulis genere, specie, differentia, proprio & accidente dicturum se por-

phyrus recepiſſet, in generis explicatione ſummam partitionem adhibuit: quod uoces aliæ de uno dicantur, aliæ de multis: quæ in principio totius diſputationis eſſe debuerat, ut à generalibus ad ſpecialia deſcenderet oratio: & pro quinque definitionibus quinque uocum triginta accumulauit, generis octo, ſpeciei ſex, differentiæ nouem, proprii quatuor, accidentis tres: eâſque definitiones tam multiplices ſæpius iterauit: & quod in hac periffologia moleſtiſſimum eſt, bonam partem operis in communitatum & differentiarum congerie, conſumpſit: & cùm nulla comparatio in hoc opere requireretur, comparationes tamen ſex & ſeptuaginta reperit, quin plures ſe reperturum, ſi animum intendere uoluiffet, propè gloriatus eſt.

F I N I S.

Fol. 24. linea 12. expunge *ut in dialecticis
meis docui*

VCR 8= 6514

1156523220

